

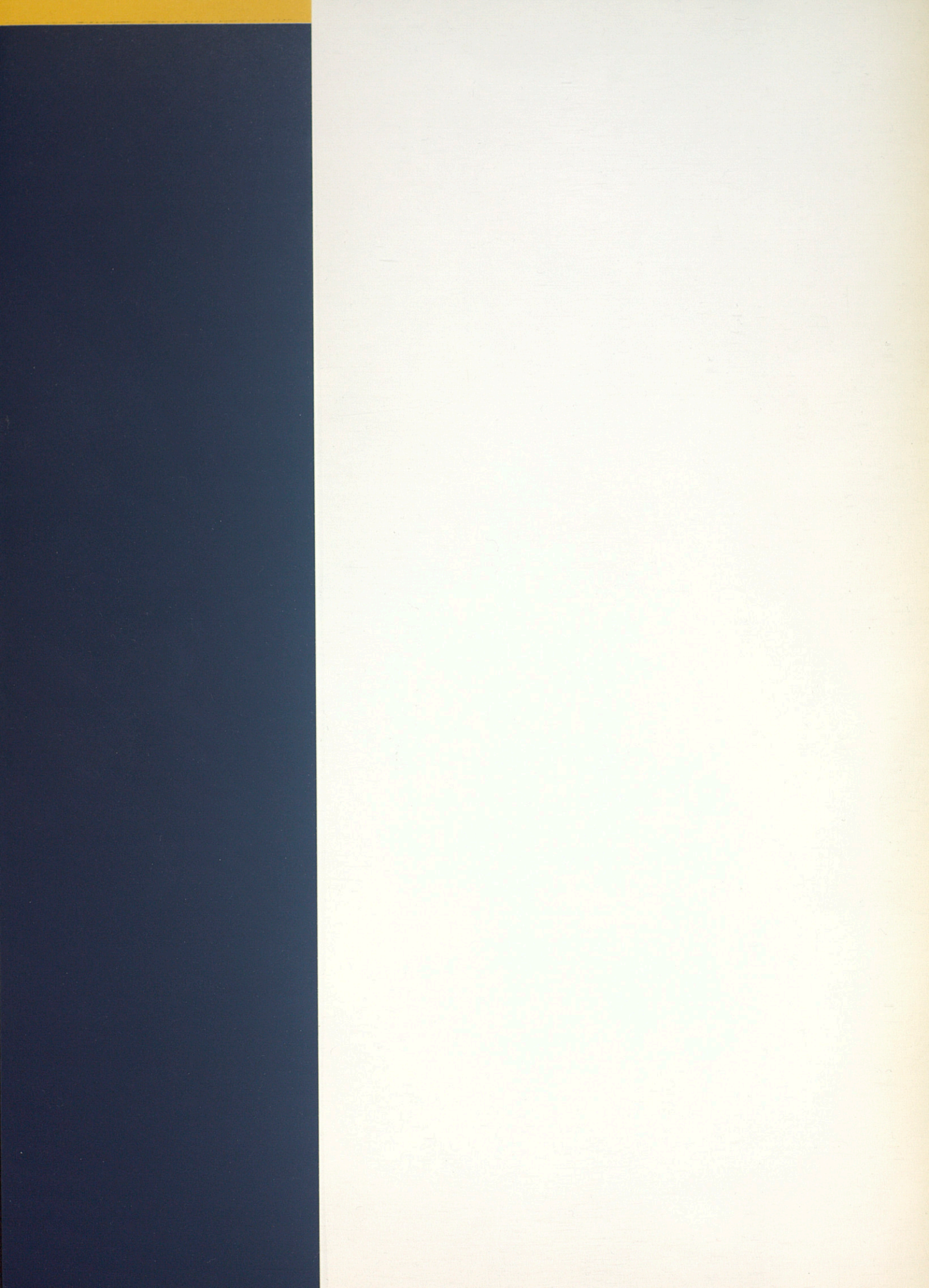
Volum 1

ESTUDIS I PROPOSTES PER A LA DIFUSIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA CATALANA

Plantejaments
preliminars

*ESTUDIS I PROPOSTES
PER A LA DIFUSIÓ DE L'ÚS SOCIAL
DE LA LLENGUA CATALANA*

Volum 1: Plantejaments preliminars

Direcció General de Política Lingüística

Estudis i propostes per a la difusió
de l'ús social de la llengua catalana

Volum 1

Plantejaments preliminars

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Barcelona, 1991

INSTITUT CATALÀ DE BIBLIOGRAFIA. DADES CIP:
Estudis i propostes per a la difusió de l'ús social de la llengua catalana.
A la part superior de la portada: Direcció General de Política Lingüística. —
Bibliografia. — Conté: Vol. 1: Plantejaments preliminars;
Vol. 2: Situació i evolució recent de la llengua catalana;
Vol. 3: Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social del català;
Vol. 4: Experiències internacionals de planificació lingüística.
ISBN 84-393-1851-0 (o.c.). — ISBN 84-393-1852-9 (vol. 1). —
ISBN 84-393-1853-7 (vol. 2). — ISBN 84-393-1854-5 (vol. 3). —
ISBN 84-393-1855-3 (vol. 4)
I. Catalunya. Generalitat. Departament de Cultura
II. Catalunya. Generalitat. Direcció General de Política Lingüística
III. Col·lecció 1. Català — Aspectes socials 2. Catalunya — Política Lingüística
804.99:316

PRIMERA EDICIÓ
DESEMBRE 1991

TIRATGE
2.500 EXEMPLARS

© GENERALITAT DE CATALUNYA

EDICIÓ DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

FOTOCOMPOSICIÓ
ApG

IMPRESSIÓ
GRÁFICAS ALMOGÁVARES
CARRER ALMOGÁVERS, 106, BARCELONA

ENQUADERNACIÓ
BARDENAS

ISBN 84-393-1852-9 (VOLUM 1)
ISBN 84-393-1851-0 (OBRA COMPLETA)

DIPÒSIT LEGAL: B. 39.498-1991

Equip redactor

Direcció executiva: Miquel Strubell i Trueta
Coordinació tècnica: Marc Leprêtre i Alemany
Coordinació d'àrea: Volum 1: Marc Leprêtre i Alemany
Volum 2: Joan M. Romaní i Olivé
Volum 3: Marc Leprêtre i Alemany
Volum 4: Jordi Bañeres i Barril

Assessorament bibliogràfic: Elena Heidepriem i Olazábal
Correcció de textos: Sílvia Ruiz i Marc Leprêtre
Suport administratiu: Anna Comas i Hernández

Vol. 2

Oriol Amat, Joaquim Arenas, Josep M. Aymà, Guillem Cabot, Joan Corbella, Joan Guàrdia, Antoni Güell, Oleguer Jacas, Josep M. López i Llaví, Rosa M. Mateu, Antoni Moreno, Montserrat Moreno, Joan B. Ramos, Joaquim Romaguera, Iolanda Salvà, Montserrat Solé, Miquel Strubell i Àlex Torres.

Vol. 3

Joan Argente, Albert Bastardas, Lluís Casassas, Claudi Esteva, Josep Gifreu, Lluís Flaquer, Amadeu Petitbó, Jordi Porta i Josep M. Puig Salellas.

Vol. 4

Aureli Argemí, Tessa Calders, Pilar Casamada, Robert Comet, Maria Corominas, Silvo Devetak, Jean-Jacques Furer, Josep Vicent García Raffi, Tiin Grünthal, Jukka Havu, Bryan Jones, Alenka Kozinc, Iñaki Marko, Sonja Novak, Alfons Olivares, Dónall O'Riagáin, Manuel Parés, Guy Plastre, Montserrat Rosés, Ned Thomas, Francesc-Xavier Vila, Roland Willemyns, Auke Zeldenrust, Mònika Zgustová.

Han col·laborat amb els especialistes

Vol. 2

Josep M. Carbó, Jordi Carenys, Anna Codina, Meritxell Domènech, Eugènia Farran, Fco. Santiago García León, Josep M. López i Llaví, Joan Marbà, Rosario de Mateo, Eva Mestre, Hèctor Moret, Joan Carles Noguera, Júlia Serrat, Carles José Solsona.

Vol. 3

Joan Argente, Albert Bastardas, Jordi Berrio, Emili Boix, Lluís Bonet, Joan Botella, Salvador Cardús, Carles Duarte, Antoni Font, Lluís Jou, Francesc Ligorred, Enric Llarch, Antoni Mirambell, Jaume Oliveras, Lluís Payrató, Lluís Riudor, Àlex Sanvicens, Enric, Saperas, Joan-Ramon Soler, Marina Subirats, Carme Triadú, Josep M. Vallès, Joan Vergés i Ignasi Vila.

Sumari

Presentació	9
Introducció	11
1. Necessitat d'un canvi d'orientació.....	11
2. Col·laboració d'entitats de tota mena.....	12
3. Personal per dur a terme un procés planificat.....	12
4. Exemples d'altres contextos culturals.....	13
5. Problemes de llengües de demografia mitjana.....	13
6. Necessària prioritització de les actuacions.....	13
Estructura i organització dels treballs.....	15
1. Etapes.....	15
2. Treballs de cada volum.....	17
3. Treballs pendents o en curs.....	21
Resums dels treballs encarregats o ressenyats per l'Institut de Sociolingüística	
Catalana	23
1. Volum 2.....	23
1.1. Ensenyament.....	23
1.2. Mitjans de comunicació i producció cultural.....	24
1.3. Activitats socio-econòmiques.....	26
1.4. Administració pública.....	29
1.5. Usos lingüístics interpersonals.....	30
2. Volum 3.....	30
2.1. Antropologia.....	30
2.2. Ciències econòmiques.....	30
2.3. Comunicologia.....	31
2.4. Dret.....	31
2.5. Geografia.....	31
2.6. Psicologia.....	32
2.7. Sociologia.....	32
2.8. Lingüística.....	32
2.9. Sociolingüística.....	32
2.10. Síntesi.....	33
3. Volum 4.....	33
3.1. Ensenyament.....	33
3.2. Mitjans de comunicació i producció cultural.....	35
3.3. Administració pública.....	37

3.4. Lleis i tractats internacionals.....	38
3.5. Activitats socio-econòmiques.....	39
3.6. Usos lingüístics interpersonals.....	40
Suggeriments i anàlisi comparativa d'experiències per a incrementar l'ús del català en la societat, (a cura de la Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya i l'Institut de Sociolingüística Catalana).....	41
1. Presidència.....	41
2. Governació	42
3. Economia i Finances.....	43
4. Ensenyament	43
5. Cultura.....	46
6. Sanitat i Seguretat Social.....	48
7. Política territorial i Obres públiques.....	48
8. Agricultura, Ramaderia i Pesca.....	48
9. Treball	49
10. Justícia	49
11. Indústria i Energia.....	50
12. Comerç, consum i turisme.....	51
13. Benestar Social.....	52
Consideracions finals.....	53
Llista dels autors i dels col·laboradors.....	58

Presentació

El repte dels anys 90 marca un tombant en l'estratègia global del procés de normalització lingüística. Com ja vaig subratllar a la conferència *Un nou impuls a la política lingüística*, el juliol de 1990, ha arribat el moment de canviar, dins la continuïtat lògica d'un mateix procés, l'estratègia i les línies mestres de la política lingüística de la Generalitat.

La primera etapa tenia com a objectius principals la normalització del català en àmbits prioritaris (com l'administració i l'ensenyament), la generalització del coneixement de la llengua catalana en els sectors actius de la població, i el desenvolupament del corpus lingüístic. Aquestes tasques les considerem ben encarrilades. En una segona etapa, el nou impuls al procés de normalització lingüística exigeix actuacions en dos terrenys bàsics: l'extensió de l'ús social de la llengua catalana per tal que tothom pugui viure en català, i l'atenció preferent a les necessitats de sectors que, fins ara, havien estat poc atesos, com ara el jovent i el món socio-econòmic.

Per tal de poder delimitar les àrees prioritàries d'actuació, i dur a terme aquesta comesa amb eficàcia i rigor, ens calien unes anàlisis prèvies que ens dibuïessin amb exactitud i concreció la realitat a partir de la qual hem de treballar i en la qual hem d'incidir. D'aquí la necessitat de l'ambiciós estudi que teniu a les mans i que representa un punt d'inflexió en la incidència planificada en la normalització de la llengua catalana a Catalunya, que porta ja més de deu anys d'experiència.

Al llarg dels volums que integren el conjunt dels treballs, encarregats a partir de finals de 1988, pretenem donar una visió de conjunt, i a la vegada detallada, de la situació actual i de l'evolució recent de la llengua catalana en els àmbits principals de funcionament lingüístic a Catalunya.

A fi de garantir el necessari rigor científic, hem procurat encarregar els treballs a especialistes destacats de cada disciplina o àmbit.

A la vegada, hem cregut oportú pouar informació directa dels laboratoris més importants de planificació lingüística d'arreu del món.

En definitiva, aquesta extensa obra, que donem a conèixer públicament amb aquesta edició, i que confiem que s'enriquirà amb debats posteriors, simbolitza la voluntat d'emprendre aquesta nova i decisiva etapa del retorn a la normalitat de la llengua catalana. Alhora, ens donarà els instruments necessaris per a poder incidir amb eficàcia en el teixit social del país, d'acord amb la voluntat democràtica de la població de Catalunya.

MIQUEL RENIU
Director General
de Política Lingüística

Introducció

Des de l'any 1980 la Generalitat de Catalunya ha anat desenvolupant una política lingüística en el marc de l'Estatut d'Autonomia de 1979. Aquesta política ha consistit, principalment, en l'aplicació de la llei de Normalització Lingüística de 1983; la catalanització de l'Administració catalana perquè actuï de model i exemple per a les altres institucions —públiques i privades— del país; la catalanització progressiva del sistema educatiu de forma que els joves catalans i catalanes tinguin un domini oral i escrit de la llengua catalana; i la creació de mitjans de comunicació institucionals en català.

A més, s'ha fet una tasca important de sensibilització popular i accions adreçades a diferents sectors de la societat i s'han posat a l'abast dels adults, catalanoparlants i no-catalanoparlants, les eines necessàries perquè puguin millorar els seus coneixements de català.

1. Necessitat d'un canvi d'orientació

Acabada una primera fase, en què la tasca de l'Administració —tot i ser delicada i difícil de dur a terme— era relativament senzilla de definir, cal fer balanç del que s'ha aconseguit i del que queda per fer, i començar una feina molt complexa en què una correcta orientació de la política lingüística i una encertada prioritització podran donar un nou impuls al procés de normalització lingüística de Catalunya.

Aquesta segona fase requereix una acurada informació sobre la realitat sociolingüística del país, i també una experiència adquirida en el disseny i exècució de programes d'actuació. Quant a la primera exigència, hi ha l'enorme munió de dades recollides en el marc del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana de 1986. No podem exigir que les sessions de treballs limitades a un congrés abracin tots els àmbits i aspectes de la realitat social de la llengua catalana; tanmateix cal reconèixer que s'hi féu una feina de gran amplitud, que ha d'orientar la futura política de suport a la llengua catalana, no només dels governs català, valencià i balear, sinó de governs de 4 estats i organismes supraestats —sense oblidar també les polítiques de les corporacions locals i d'una multitud d'entitats i organismes.

L'aprofitament d'aquest material —incloent-hi les valuoses conclusions de cada Àrea del Congrés, i la síntesi de conclusions— dona un caràcter científic a l'anàlisi del present i al disseny d'actuacions futures. Només unes actuacions modestes en funció d'objectius molt limitats poden tenir esperances fundades d'èxit: i l'objectiu final del procés de normalització lingüística, la normalitat per a la llengua territorial, és molt ambiciós.

Aquesta voluntat d'actuar en funció de coordenades científiques fa que calgui comptar amb l'opinió d'especialistes de disciplines molt diverses —sociòlegs i juristes, demògrafs i economistes, i d'altres també— i no només amb la dels sociolingüistes. Això permetrà enriquir la

notable aportació dels sociolingüistes catalans a l'estudi de la nostra realitat, en un intent de fer una síntesi interdisciplinària.

La segona fase posarà l'accent sobre l'ús de la llengua catalana. Els primers anys han destacat per l'augment en el coneixement formal del català (concentrat sobretot en els joves) i en un increment de la seva presència en diferents àmbits —oficials, publicitat, TV, etc. En canvi, no és evident que hagin canviat substancialment els hàbits lingüístics. S'ha parlat de la «irlandització» com a un perill per a la societat catalana. Cal determinar no només en quins àmbits i situacions s'està produint un canvi positiu (o negatiu), sinó els mecanismes a través dels quals els canvis d'hàbits es promouen o impedeixen.

2. Col·laboració d'entitats de tota mena

Com és lògic, el primer destinatari d'un informe d'aquestes característiques és l'Administració —el vehicle per excel·lència de l'actuació política. Però, per dues raons, l'informe va molt més enllà i estimula altres organismes i entitats a participar en les activitats recomanades. En primer lloc, perquè tots els partits parlamentaris han entès, des del moment mateix de començar la redacció de la Llei de Normalització Lingüística, el 1980, que la recuperació del català s'havia de consensuar o, dit d'una altra manera, que la normalització lingüística havia d'involucrar tothom: tots els sectors, entitats i ciutadans. Diferents eslògans de campanya, de la Generalitat i de diversos ajuntaments, han subratllat aquest objectiu de participació generalitzada. I, si tenim present que l'activitat lingüística és característica de quasi tota l'activitat social humana, no és difícil entendre la necessitat que la normalització lingüística, com a tasca, involucri tothom i afecti tots els àmbits de la vida.

La participació d'entitats i persones allunyades de l'Administració és important per un altre motiu. No tots els àmbits són igualment controlables o inspeccionables des de l'Administració. Això, els catalans ho sabeu millor que ningú: tot l'aparell repressiu del règim franquista no aconseguí que els catalans abandonessin la seva llengua en els àmbits més familiars i íntims. Per tant, en una democràcia la capacitat d'incidir legítimament en àmbits culturals, socials i familiars és molt reduïda. Això vol dir que els objectius que l'Administració pot establir, d'acord amb la voluntat popular i respectant sempre els drets dels ciutadans, no es poden perseguir mitjançant accions directes, sinó per la via de la informació, de l'encoratjament i del suport a entitats que poden legítimament influir de manera més immediata i directa en la conducta dels ciutadans.

Per tant, cal preveure la màxima participació (amb els suports que l'Administració hagi de donar) de les entitats que volen i poden treballar en la mateixa direcció i amb el mateix objectiu d'aconseguir la normalitat lingüística a Catalunya. A més, cal aconseguir el protagonisme dels organismes -ajuntaments, unitats de la Generalitat, etc.— que sense tenir com a missió principal la normalització del català, poden tanmateix incidir-hi amb eficàcia, mitjançant actuacions adreçades als destinataris habituals del seu àmbit de competències.

3. Personal per dur a terme un procés planificat

La segona condició prèvia que calia per poder endegar una nova fase en el procés de normalització lingüística, amb sòlids fonaments científics, era, com hem dit, l'existència d'un cos de persones experimentades en el disseny i l'execució d'accions en aquest terreny. El conjunt de *know-how* que comparteixen els tècnics que es dediquen a la planificació lingüística, incloent-hi l'execució dels plans, és molt considerable. L'aprenentatge s'ha fet sobre el terreny, atès que el punt de partida era només un bagatge elemental de conceptes sociolingüístics i —cal no oblidar-ho— una voluntat unànime, a l'emancipació de la llengua.

Però aquest col·lectiu, que suma potser un centenar d'especialistes en total (i molts més si hi comptéssim els professors de català per a adults) s'ha creat al llarg de vuit anys. Abans de l'estiu de 1980 no n'hi havia ni un. A hores d'ara la majoria ja hi ha treballat uns quatre o cinc anys i és per això que ha arribat potser la primera ocasió per dissenyar un pla global, o director, de política lingüística.

4. Exemple d'altres contextos culturals

Aquest procés que els tècnics han seguit ha inclòs també una altra àrea d'investigació. Ens hem preocupat d'estudiar altres casos com el nostre. El Quebec, Bèlgica, el País de Gal·les, Finlàndia, Suïssa, Irlanda, Israel o Iugoslàvia són casos que cal conèixer a fons per poder veure quins elements hi tenim en comú i quines accions poden servir, si no de model, almenys de punt de referència obligat.

Una és l'informe de Jean-Denis Gendron, encarregat pel govern del Quebec el 1968, i que fou el punt de partida per a l'elaboració de la Loi 101, o carta de la llengua francesa, el focus de la qual era el món socio-econòmic, on predominava l'anglès.

L'altra és el conjunt de documents elaborats per Bord na Gaeilge, l'organisme oficial creat pel govern de la República d'Irlanda el 1978 per promoure l'irlandès i, de manera especial, el seu ús com a llengua viva i com a mitjà normal de comunicació. El seu «Action Plan for Irish 1983-87» i l'informe recent «The Irish Language in a Changing Society» són models útils, si bé tracten, naturalment, d'una realitat molt allunyada de la nostra.

5. Problemes de les llengües de demografia mitjana

Més enllà dels casos exposats, cal ser conscient que en una Europa cada cop més unida, amb la perspectiva d'un mercat interior únic per al 1993 i unes comunicacions cada cop més estretes, els nostres reptes seran molt semblants als de llengües d'estat de demografia mitjana —les llengües estatals d'Holanda, Portugal, Grècia i Dinamarca, dins la CE, però també Suècia, Finlàndia i Noruega, a l'Europa septentrional, i Txecoslovàquia, Romania, Hongria, Bulgària i altres a l'Europa oriental. La llengua és un element sotmès a les forces del mercat, sigui aquest lliure o socialitzat. Totes aquestes llengües es troben amb una competència creixent enfront de l'anglès, i, en menor grau, l'alemany i el francès. L'etiquetatge d'un producte es fa pensant en els grossos, no en els petits. Per això, l'aspiració final de normalitat és en el nostre cas, com en el seu, una situació que encara requerirà una vigilància constant, amb l'avantatge que podem aspirar a comptar amb uns aliats importants.

Una defensa fóra el replegament cap a l'interior, la involució cap endins. Però aquesta reacció ni correspon amb un poble com el nostre —comerciant, segons el tòpic— volcat com ha estat sempre cap a l'exterior; ni tindria esperances d'èxit, atesa la nostra situació central en la nova Europa. Catalunya mira obertament cap al futur, i hem de mirar la llengua amb aquesta perspectiva.

Tal com s'ha dit més amunt, l'informe proposa actuacions l'objectiu comú de les quals és augmentar l'ús del català dins la societat. Per això no inclou treballs sobre la qualitat de la llengua, o el corpus, més enllà del que es desprengui directament de les accions proposades.

Finalment, tot i que l'informe s'ha de limitar necessàriament a la política lingüística pel que fa als ciutadans i organitzacions de Catalunya, i als organismes d'altres territoris només en la mesura que influeixen en la vida d'aquests mateixos ciutadans, no cal dir que si les propostes fossin assumides per tots els organismes oficials dels territoris on el català és llengua territorial, el procés de normalització lingüística tindria un abast i una eficàcia molt superiors.

6. Necessària prioritització de les actuacions

Atès que l'ús lingüístic afecta pràcticament totes les àrees de l'activitat humana, una política lingüística pot tenir un abast gairebé il·limitat. Per això, cal prioritzar les actuacions de l'Administració, per tal de garantir la més efectiva utilització dels recursos disponibles. Això requereix un mecanisme que a hores d'ara no existeix, i sobre el qual els especialistes consultats al Quebec no han pogut oferir orientacions útils. Tanmateix, ens sembla que un procedi-

ment objectiu de prioritització d'actuacions pot basar-se sobre els quatre eixos següents:

a. El grau d'ús del català en l'àmbit estudiat, i la seva evolució recent. Interessa saber si hi ha una tendència actualment constatable. Unes actuacions en un àmbit dinàmic poden obtenir més resultats que en un àmbit estancat.

b. El grau d'ús del català considerat com a «normal» en l'àmbit. La pregunta requereix una resposta més política que científica. Com més lluny del grau «normal», més es justifica una actuació en l'àmbit.

c. Els mitjans que caldria que l'Administració hi destinés per produir un determinat augment de l'ús lingüístic desitjat en l'àmbit. Com més minsos els recursos necessaris, més pot interessar actuar-hi.

d. L'impacte lingüístic que té aquest àmbit en el conjunt de la vida de la societat. Una actuació en un àmbit o sector que té, dins la societat, un efecte multiplicador, per la influència i incidència que té en la vida quotidiana dels ciutadans, o en els nivells de decisió de la societat, serà preferible a una actuació en un àmbit marginal o minoritari.

Estructura i organització de l'informe

1. Etapes

En primer lloc es van encarregar estudis en tres blocs simultàniament:

1.a. La situació i evolució recent de la llengua catalana en la societat catalana, descrita amb criteris objectius a partir de l'inventari d'estudis disponibles i de treballs de camp addicionals. S'han tingut molt en compte els treballs presentats al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1986). Més endavant, preveiem realitzar un balanç de la política lingüística portada des de 1978 per les diferents administracions públiques.

A més, s'encarregarà l'elaboració d'un índex de l'ús del català a Catalunya (INUSCAT) seguint les pautes dissenyades per Josep Maria Aymà. Aquest índex recollirà dades estadístiques sobre el grau d'ús del català en una multitud d'aspectes de la vida quotidiana, les quals permetran una estimació de l'estat del procés de normalització lingüística en qualsevol moment. Està previst aplicar per primera vegada aquesta metodologia, en el marc de les posteriors revisions d'aquests treballs, però la intenció és que s'apliqui periòdicament, potser cada any.

Finalment, comptem amb les dades del padró de 1986, sobre competència lingüística de la població, analitzades per Modest Reixach, i comparades amb les dels padrons anteriors. Cal remarcar, només, que les dades fan referència a coneixements, i no a usos.

Els informes encarregats incideixen en els temes següents, relacionats amb el II Congrés:

- a.1. Administració pública (Processos i plantejaments de normalització lingüística)
- a.2. Món socio-econòmic. Inclou uns treballs de camp sobre l'ús del català en sectors crucials del món empresarial i laboral, (per exemple, la informàtica)
- a.3. Món socio-cultural, ús social de la llengua i immigració. Inclou uns treballs de camp sobre els usos lingüístics (i també els coneixements i actituds) de sectors concrets de la població catalana actual (per exemple, els joves d'origen castellanoparlant, els dirigents d'organitzacions juvenils, etc.)
- a.4. Lingüística social
- a.5. Mitjans de comunicació
- a.6. Noves tecnologies
- a.7. Ensenyament
- a.8. Dret. Inclou un treball de camp sobre l'ús del català a l'Administració de Justícia i professions afins

a.9. La política lingüística de la Generalitat de Catalunya, 1980-88.

En cadascun d'aquests temes, es va encarregar la redacció a un especialista (en el cas de les àrees del II Congrés, s'oferí aquesta possibilitat als coordinadors). En cada cas, l'estudi havia de contenir els apartats següents:

1. Una descripció (amb el màxim d'objectivitat) de l'evolució produïda en els darrers anys (1975-avui) de l'estat de la llengua catalana, i de la situació actual.
2. Una exposició de les mancances actuals a tenir presents en el moment de definir les línies polítiques en matèria de llengua. Ha de seguir la mateixa estructura que la primera part.

1.b. Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social del català. Es tracta d'una anàlisi de la *dinàmica social en general*, i els seus factors principals (tant els que puguin promoure'l com els que l'obstaculitzin), segons diferents disciplines científiques, que són aquestes:

Sociologia, psicologia, comunicologia, lingüística, sociolingüística, dret, ciències econòmiques, geografia i antropologia.

Per a cada disciplina s'ha desenvolupat un treball seguint l'esquema que esmentarem més endavant. S'ha encarregat la redacció de cada treball a un expert en la matèria. Un cop preparat el text provisional, dos experts en la disciplina, proposats per l'expert, n'han fet una lectura crítica i han proposat al redactor les esmenes que hauran cregut oportunes. El document presentat és, doncs, un text consensuat. Els treballs tenen forma de respostes a un breu qüestionari:

1. «Quines són les forces motrius que fan canviar la societat? (s'entén l'anàlisi de les forces motrius que tracta la disciplina.) Quins són els mecanismes de resistència al canvi dins la societat? Com es poden superar?»
2. «Des de la perspectiva de la vostra disciplina, quins factors tenen o poden tenir influència en els aspectes específics de la llengua?»
3. «Des de la perspectiva de la vostra disciplina, quins d'aquests factors són importants, concretament a Catalunya, en l'evolució o retard de l'extensió de l'ús social de la llengua, i quin és el pes específic de cada factor?»
4. «Com creuen els especialistes de la disciplina que serà l'evolució general de la societat catalana en els propers anys tenint present l'anàlisi realitzada, i com pot repercutir en la situació de la llengua catalana?»
5. «Quins suggeriments faríeu a l'Administració, des de la perspectiva de la vostra disciplina, per augmentar la presència i ús del català a Catalunya?»

L'últim treball d'aquest apartat és una síntesi feta, a títol personal, pel Sr. Jordi Porta (de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona). Consisteix en una valoració de les aportacions de cada treball, amb una sistematització de les variables, factors, mecanismes i actuacions proposades a cada treball. Aquesta síntesi permetrà enfocar globalment i científicament el disseny de les actuacions en els àmbits prioritaris del pla d'actuació que tindrà com a objectiu augmentar l'ús del català.

1.c. Experiències internacionals de planificació lingüística, en els països següents: Alemanya federal, comunitat Alps-Àdria (Itàlia, Iugoslàvia, Àustria, Hongria i Alemanya federal), Bèlgica, Bulgària, Canadà, Dinamarca, Eslovènia, Euskadi, Finlàndia, Flandes, Frísia, Gal·les, Índia, Illes Aaland, Illes Fer-Oer, Irlanda, Islàndia, Israel, Iugoslàvia, Noruega, Països Baixos, Suècia, Suïssa, Tirol del Sud, Txecoslovàquia, Ucraïna i la Vall d'Aosta.

Cada estudi ha estat encarregat a una persona especialitzada en la situació del país corresponent i ha concentrat l'atenció, en cada cas, en algun àmbit que pot aportar elements interessants.

En Marc Leprêtre, de l'Institut, ha tingut cura de la correcció, la traducció al català i la classificació dels treballs fets, i Jordi Bañeres n'ha fet els resums corresponents per a aquest informe.

El director executiu del treball ha estat Miquel Strubell i Trueta, director en funcions de l'Institut de Sociolingüística Catalana. L'equip redactor el formen els tècnics de l'esmentat Institut Srs. Joan M. Romaní, Jordi Bañeres, Marc Leprêtre (des de setembre de 1989) i Sra. M. Àngels Viladot (fins al juny de 1989), amb el suport administratiu de la senyora Anna Comas i biblio-documental de la senyora Elena Heidepriem. El senyor Marc Leprêtre ha dut la coordinació tècnica dels quatre volums.

2. Treballs inclosos en cada volum

Volum 2: La situació actual de l'ús de la llengua catalana

1. Ensenyament

1.1. Ensenyament primari:

ARENAS, Joaquim: *La situació sociolingüística de l'escola primària a Catalunya.*

1.2. Ensenyament superior

MATEU, Rosa M.: *La situació i ús de la llengua catalana a la UPC.*

AMAT, Oriol: *Ús de la llengua catalana en el camp de l'ensenyament de gestió i administració d'empreses.*

1.3. Ensenyament per a adults

SOLÉ, Joan: *Els cursos de català per a adults.*

2. Mitjans de comunicació i producció cultural

2.1. Premsa

CORBELLA, Joan & DE MATEO, Rosario: *La producció i el consum de premsa en català.*

2.2. Ràdio

PIQUERAS, Lluís & AGUILERA, Montserrat: *El català a la ràdio comercial de Barcelona.*

2.3. Discografia

MORENO, Antoni & MORENO, Montserrat: *La cançó catalana.*

2.4. Producció editorial

GÜELL, Antoni M.: *L'edició de llibres en català: llibres en català existents en el mercat durant els períodes 1975-1984 i 1985-1986.*

2.5. Cinema

ROMAGUERA, Joaquim & LÓPEZ-LLAVÍ, Josep M. & JOSÉ, Carles: *L'ús del català en el món cinematogràfic de Catalunya.*

2.6. Vídeo

ROMAGUERA, Joaquim, Carles: *La situació de la llengua catalana en el sector del vídeo.*

3. Activitats socio-econòmiques

3.1. Món empresarial

STRUBELL, Miquel: *El català en el món de l'empresa. Els casos d'Olot, Torelló i Barcelona.*

3.2. Món comercial

TORRES, Àlex: *La situació i l'ús del català en la Confederació de Comerç de Catalunya i les seves entitats membres.*

3.3. Publicitat

JACAS, Oleguer & GASULLA, Carles: *Evolució; Situació actual de la llengua catalana dins l'àmbit de la comunicació publicitària.*

3.4. Col·legis professionals

STRUBELL, Miquel: *El català a les professions liberals.*

3.5. Informàtica

Centre de Divulgació de la Informàtica. El català i la informàtica

3.6. Renfe

AYMÀ, Josep M.: *L'ús del català a Renfe: una forma d'entendre l'aplicació del bilingüisme.*

3.7. Iberia

AYMÀ, Josep M.: *L'ús del català a Iberia a Catalunya: una forma d'entendre el bilingüisme.*

3.8. Telefónica

CABOT, Guillem: *La situació del català a Telefónica.*

3.9. Sindicats

RAMOS, Joan B.: *L'ús de la llengua catalana a les CCOO de Catalunya.*
GUÀRDIA, Joan: *La situació lingüística del sindicat UGT a Catalunya.*

3.10. Correus

GUÀRDIA, Joan: *Situació i perspectives de l'ús del català a Correus.*

3.11. Convenis col·lectius

SALVÀ, Iolanda: *Estudi sobre la situació lingüística dels convenis col·lectius.*

4. Administració pública

4.1. Generalitat de Catalunya

STRUBELL, Miquel: *L'impuls institucional de l'ús del català des de la Generalitat.*

GRILEY, Yvonne: *Ús de la llengua catalana als departaments de la Generalitat de Catalunya.*

4.2. Administració de Justícia

SOLÉ, Mercè: *El català a l'Administració de Justícia.*

5. Usos lingüístics interpersonals

RODRÍGUEZ, Guadalupe: *La llengua a Santa Coloma de Gramenet: pràctiques lingüístiques i actituds cap a la llengua catalana.*

Volum 3: Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social de la llengua catalana.

1. Antropologia

ESTEVA, Claudi: *L'ús social de la llengua catalana.*

2. Ciències econòmiques

PETITBÒ, Amadeu: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de l'economia.*

3. Comunicologia

GIFREU, Josep: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la comunicologia.*

4. Dret

PUIG SALELLAS, Josep M.: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de les ciències jurídiques.*

5. Geografia

CASASSAS, Lluís: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la geografia.*

6. Psicologia

SIGUAN, Miquel: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la psicologia.*

7. Sociologia

FLAQUER, Lluís: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la sociologia.*

8. Lingüística

ARGENTÉ, Joan: *Variables intervinents en el procés d'extensió de l'ús social del català.*

9. Sociolingüística

BASTARDAS, Albert: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la sociolingüística.*

10. Síntesi a cura de Jordi Porta

1. Ensenyament

- 1.1. JONES, Bryan: *L'experiència del Mudiad Ysgolion Meithrin.*
- 1.2. KOZINC, Alenka i HVALA, Katja: *Integració d'alumnes al·lòfons a la RS d'Eslovènia.*
- 1.3. GARCIA RAFFI, J.V. i MANUEL, Carme: *Professors de suport lingüístic a Gal·les: l'Athrawon Bro.*
- 1.4. GARCÍA RAFFI, J.V. i MANUEL, Carme: *Centres d'estades lingüístiques a Gal·les.*
- 1.5. ZELDENRUST, Auke: *Experiències educatives a Frísia.*
- 1.6. NOVAK, Sonja: *Immersió i/o plans d'estudi per a alumnes no esloveno-parlants en les escoles eslovenes.*
- 1.7. OLIVARES, Alfons: *Ucràina: projecte global educatiu per la recuperació idiomàtica (1920-1930).*
- 1.8. CALDERS, Tessa: *La política lingüística d'Israel envers l'estudiant universitari forà.*
- 1.9. MARKO, Iñaki: *Experiències extraescolars i normalització lingüística a Euskadi.*
- 1.10. MARKO, Iñaki: *Barnetegiak: internats d'adults a Euskadi.*
- 1.11. CALDERS, Tessa: *Cursos d'idioma per a adults a Israel: els ulpanim.*
- 1.12. KOZINC, Alenka: *Els concursos com a mitjà per estimular l'interès per la llengua.*

2. Mitjans de comunicació i producció cultural

- 2.1. COROMINAS, Maria: *Els programes infantils del Canal 4 a Gal·les.*
- 2.2. ROSÉS, Montserrat: *Alemanya per a joves turcs. Un programa radiofònic a la RFA.*
- 2.3. OLIVARES, Alfons: *La política de promoció del llibre en búlgar.*
- 2.4. GARCÍA RAFFI, J.V. i MANUEL, Carme: *La promoció del llibre en gal·lès.*
- 2.5. O'RIAGÁIN, Dónall: *La difusió de l'ús de l'irlandès amb l'ajuda d'organitzacions privades sense finalitat de lucre.*
- 2.6. GARCÍA RAFFI, J.V. i MANUEL, Carme: *La Lliga de la joventut del País de Gal·les.*
- 2.7. CALDERS, Tessa: *Mèdia en hebreu fàcil a Israel.*
- 2.8. THOMAS, Ned: *Xarxes d'informació i comunicació per a les llengües minoritzades de la Comunitat Europea.*
- 2.9. PARÉS, Manuel: *La política de promoció de la llengua francesa als mitjans de comunicació social del Quebec.*

3. Administració pública

- 3.1. CASAMADA, Pilar: *Cursos de llengua per a funcionaris indis.*
- 3.2. COMET, Robert: *La diversitat lingüística a l'Administració suïssa.*

3.3. FURER, Jean-Jacques: *Ús del romanx en l'Administració regional i municipal del territori romanx.*

3.4. PLASTRE, Guy: *Mesures per incrementar l'ús del francès en les oficines i agències de la funció pública federal del Canadà.*

3.5. PLASTRE, Guy: *Mesures per incrementar el coneixement pràctic de la segona llengua oficial en els funcionaris federals canadencs.*

4. Lleis i tractats internacionals

4.1. ARGEMÍ, Aureli: *El tractat d'unió lingüística entre Flandes i els Països Baixos.*

4.2. WILLEMYNS, Roland: *Mesures de planificació lingüística als territoris de llengua neerlandesa.*

4.3. DEVETAK, Silvo i NOVAK, Sonja: *La comunitat Alps-Àdria: una varietat demogràfica i ètnica.*

4.4. GRÜNTAL, Tiin: *La llei lingüística d'Estònia.*

4.5. HAVU, Jukka: *Aspectes sociolingüístics generals i tractats internacionals del Consell Nòrdic.*

4.6. ARGEMÍ, Aureli: *Repercussions lingüístiques dels tractats entre Itàlia i Iugoslàvia a propòsit dels eslovens a Itàlia i dels italians a Iugoslàvia.*

5. Activitats socio-econòmiques

5.1. ARGEMÍ, Aureli: *Situació sociolingüística de les empreses i del comerç a Flandes i a Brussel·les.*

5.2. VILA, Francesc-Xavier: *El decret sobre l'ús de les llengües en les empreses i en les relacions socials a Bèlgica.*

6. Usos lingüístics interpersonals

6.1. ARGEMÍ, Aureli: *Bilingüisme i separatisme lingüístic: dues solucions a problemes lingüístics dins l'Estat italià. La Vall d'Aosta i el Tírol del Sud.*

6.2. ZGUSTOVÀ, Mònika: *L'ús lingüístic interpersonal entre txecs i eslovacs.*

3. Treballs pendents o en curs

A l'hora de publicar aquest informe, l'Institut de Sociolingüística Catalana està realitzant o té previst realitzar diferents estudis que completaran, o complementaran, la informació que donem. Entre aquests estudis destaquem els següents:

Volum 2: La situació actual de la llengua catalana

— Administració pública: enguany s'analitzaran els resultats d'una enquesta entre els serveis de la Generalitat de Catalunya per a determinar els coneixements, les actituds i l'entorn lingüístic. Així mateix, s'encarregarà un treball sobre l'administració municipal.

— Activitats socio-culturals: està previst fer un estudi sobre els usos lingüístics dels clubs esportius.

- Activitats socio-econòmiques: s'han iniciat els treballs per a dur a terme un estudi sobre els usos lingüístics en les empreses industrials i de serveis.
- ús lingüístic interpersonal: un estudi sobre la llengua dels joves a Catalunya.

Volum 3: Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social de la llengua catalana

Enguany es disposarà dels treballs de les àrees de demografia i d'història.

Resums dels treballs encarregats o ressenyats per l'Institut de Sociolingüística Catalana

1. Volum 2: La situació actual de la llengua catalana

1.1. *Ensenyament*

Ensenyament primari

Segons les dades aportades per una enquesta realitzada durant el curs 1986-1987, es desprèn que, a curt termini, una bona part de les escoles (més del seixanta per cent) arribaran a ser unilingües catalanes, atesa l'actual preeminència d'aquestes i de les bilingües evolutives. Tot i això, no deixa de ser preocupant que encara el 25% dels alumnes rebi íntegrament el seu ensenyament en castellà.

Val a dir que les dades varien molt segons les comarques, tant pel que fa a la proporció d'alumnes que reben l'ensenyament en català com pel que fa als professors que hi donen classe. De nou, la nota preocupant ve donada per les comarques properes a Barcelona (bàsicament Barcelonès, Baix Llobregat i Vallès Occidental), les quals són les més poblades de Catalunya i donen unes xifres globals molt més baixes que les del conjunt del territori. En canvi, a les comarques interiors la situació és extremament positiva.

En definitiva, doncs, la situació permet, en línies generals, un moderat optimisme pel que fa al conjunt del territori, tot i la preocupació que provoca la situació a les zones més poblades del país, on l'evolució cap a un ensenyament unilingüe català o, si més no, bilingüe evolutiu, no és gens evident. (ARENAS, Joaquim: La situació sociolingüística de l'escola primària a Catalunya.)

Ensenyament superior

Darrerament, s'ha incrementat la presència del català en la senyalització interna i en la impartició de les classes. S'observa, però, uns índexs molt baixos en el material, apunts, bibliografia, etc., que fan servir els alumnes i professors. Paral·lelament, hi ha un increment del coneixement del català per part de l'alumnat, i també una actitud més favorable cap a la impartició de classes en català.

De la descripció de la situació es desprèn una necessitat imperiosa de produir material bibliogràfic i apunts en català, per tal de normalitzar l'ús de la llengua paral·lelament al coneixement i a la bona disposició general de l'alumnat. (AMAT, Oriol: L'ús de la llengua catalana en el camp de l'ensenyament de gestió i administració d'empreses.)

Es dóna una ullada a les accions dutes a terme a la UPC dins el marc del Pla de normalització lingüística des de la seva constitució l'any 1977, i desenvolupat principalment pel Servei de Llengües i Terminologia. Les accions més destacables són: la creació del Servei de Català i del Servei de Terminologia; les accions conjuntes amb el TERMCAT per a difondre terminologia estandarditzada; els cursos de català per al PAS; l'elaboració de vocabularis tècnics; i els cursos de català.

Ara bé, el treball no dóna una imatge massa definida de l'estat del català a la UPC, tot i assenyalar que la situació ha anat millorant progressivament del 1977 ençà. (MATEU, Rosa M.: Situació i l'ús de la llengua catalana a la Universitat Politècnica de Catalunya.)

Ensenyament per a adults

El treball fa un retrat de la composició de l'alumnat dels cursos de català per a adults, i defineix els aspectes següents: la majoria d'alumnes són dones; s'ha produït un increment dels alumnes que han cursat estudis anteriors en català sense que això signifiqui un increment en els grups més especialitzats; la majoria dels alumnes (60 %) té una altra llengua que el català com a L1; gairebé la meitat dels alumnes són persones actives tot i que hi ha una gran percentatge de mestresses de casa; la motivació laboral és més acusada en els grups per a no catalanoparlants.

Finalment, es deixa una mica en l'aire la qüestió dels efectes normalitzadors, ja que les dades obtingudes no permeten afirmar ni negar necessitats d'ús reals. (SOLÉ, Joan: Els cursos de català per a adults.)

1.2. Mitjans de comunicació i producció cultural

Prensa

El treball diferencia clarament la situació de la premsa diària i de la premsa no diària, d'una banda, i la de Barcelona i la de les comarques, de l'altra. En aquest sentit, si bé la situació de la premsa diària en català a Barcelona és força deficient (menys tiratge, menys pàgines, menys publicitat i menys compradors), a comarques, en canvi, la premsa diària i no diària en català gaudeix d'una situació prou bona i d'una oferta prou variada. Pel que fa a les revistes d'informació general, només existeix la revista *El Temps* que és editada a València.

Val a dir que després de la redacció d'aquest treball el panorama de la premsa diària i de les revistes en català s'ha vist incrementat amb l'aparició en català del *Diari de Lleida* i la revista *Set Dies*. (CORBELLA, Joan i DE MATEO, Rosario: La producció i consum de premsa en català.)

Ràdio

El treball analitza els usos lingüístics i presència del català a les emissores comercials de Barcelona en una mostra significativa de programació. Els autors no han tingut en compte les emissores de la Generalitat, ja que aquestes presenten una catalanització total. Els resultats palesen, a grans trets, les característiques següents:

- 1) la llengua de les emissores és el castellà, no per hostilitat sinó per la dinàmica interna d'aquestes;
- 2) l'idioma del programa va associat a l'enfocament del tractament de la informació;
- 3) els locutors que parlen en català fan un ús conscient i militant de la llengua;
- 4) la publicitat és majoritàriament en castellà; i,
- 5) hi ha molt poca presència de la cançó catalana.

Val a dir que aquesta situació ve donada per un conjunt de factors d'entre els quals destaquen la manca d'iniciativa de les institucions públiques i privades pel que fa a la normalitza-

ció del català en aquest àmbit, la inèrcia pròpia del mitjà després de tants anys de monopoli radiofònic del castellà, la dependència de les emissores comercials de grans cadenes estatals, i la impermeabilitat del mitjà a la presència del català. (AGUILERA, Montserrat i PIQUERAS, Lluís: El català a la ràdio comercial de Barcelona.)

Discografia

Després d'un breu repàs de la situació de la cançó catalana des dels Setze Jutges fins a finals dels anys setanta, l'autor passa a definir els problemes actuals de la cançó, que són principalment els següents:

- 1) Manca de confiança dels empresaris de l'espectacle i discogràfiques.
- 2) Trasllat de les empreses discogràfiques grans de Barcelona a Madrid.
- 3) No col·laboració de les emissores de ràdio en la promoció de discs en català.
- 4) Poca capacitat financera de les companyies editores en català.
- 5) Implantació massiva de multinacionals que serveixen principalment música anglosaxona.

(MORENO, Antoni & Montserrat: La cançó catalana)

Producció editorial

Partint de la premissa que la situació del català ha millorat notablement de l'any 1965 ençà (potser perquè es partia d'uns nivells baixíssims), l'autor analitza la situació actual del llibre en català des de la perspectiva de les editorials i dels consumidors, la qual ve marcada per les característiques següents:

- 1) Augment del cens editorial en català (amb pocs títols per a cada editorial).
- 2) Molta implantació dels llibres de ficció, principalment literatura.
- 3) Majoria del mercat composta de títols originals catalans.
- 4) Majoria dels llibres que només arriben a una edició.
- 5) Feble mitjana dels tiratges (6.500 exemplars).

En definitiva, la situació és prou bona en tant que continua millorant pel que fa al volum de títols publicats, tot i que es podria incrementar el consum de llibres catalans per part dels lectors. (GÜELL, Antoni M.: L'edició de llibres en català.)

Cinema

El treball se centra en els tres aspectes fonamentals de la indústria cinematogràfica: la producció, distribució i exhibició de pel·lícules. D'entrada, cal destacar dos elements que són indicadors perfectes de la situació actual: l'escassa resposta de les entitats enquestades i l'absència de resposta de productores i/o distribuïdores amb un pes específic important, la qual cosa no deixa de denotar una manca de conscienciació i interès envers el tema.

Quant a l'àmbit de la producció, sembla ser que la tendència és fer-la en català, si es mantenen els ajuts i subvencions que afavoreixen la creació, el doblatge i el tiratge de còpies. Pel que fa a les productores —àmbit que ha comptabilitzat el menor nombre de respostes—, la norma imperant en els catàlegs de productes és el castellà ja que, d'una banda, sovint el camp de distribució abasta zones no catalanes, i, de l'altra, les distribuïdores han de col·locar els productes que els exhibidors demanen.

Finalment, respecte a l'exhibició, aquí també domina el castellà, ja que els lloguers de pel·lícules en aquesta llengua són força més elevats, i hi ha una tendència a creure que les

produccions catalanes són de poca qualitat, d'escassa comercialitat i de poc interès per al públic.

Es proposa dur a terme accions que resolguin aquesta situació mitjançant l'augment de la producció de títols catalans originals i el doblatge de les pel·lícules d'èxit, la difusió publicitària dels títols catalans estrenats i l'actuació sobre distribuïdors i exhibidors que són els qui promocionen i col·loquen els títols. (ROMAGUERA, Joaquim: L'ús del català en el món cinematogràfic de Catalunya.)

Vídeo

Llevat algunes excepcions de caire reivindicatiu i social realitzades a finals dels anys setanta per associacions de barri i algunes manifestacions de vídeo creatiu i artístic, el vídeo en català no va començar a tenir un cert pes fins a la creació, l'any 1983, de TV3, la qual cosa comportà l'aparició de bon nombre d'estudis de sonorització i de doblatge.

Tot i això, l'explotació dels vídeos comercials de lloguer a principi dels anys 80 suposà una allau de castellanització en el sector. Pel que fa a la situació actual en el sector, la poca quantitat de respostes rebudes a l'enquesta (menys del 6 %) fa que sigui impossible de quantificar, tot i que una simple visita a qualsevol vídeo-club confirmarà i fins i tot agreujarà els indicis altament negatius que se'n desprenen.

Se suggereix la comercialització de vídeos en català mitjançant el canal de la televisió, l'aprofitament dels doblatges televisius per a explotar aquestes pel·lícules en els vídeo-clubs i l'assignació d'un pressupost per part del Departament de Cultura per al foment de distribuïdors videogràfics. (ROMAGUERA, Joaquim i LÓPEZ Josep M.: La situació de la llengua catalana.)

1.3. Activitats socio-econòmiques

Món empresarial

Atès que no disposem de cap treball de conjunt que tracti de l'ús del català en el món de l'empresa, ens hem de remetre a tres estudis parcials que tracten de la problemàtica de Barcelona, Olot i Torelló.

Pel que fa a Barcelona, si bé es considera normal que la retolació sigui en català, els rètols, targetes, bosses i segells de goma són escrits majoritàriament en castellà. De més a més, tot i que la majoria dels comerciants afirma adreçar-se en català als seus clients, la majoria canvia de llengua si el client contesta en castellà.

A Torelló, l'ús del català és majoritari en els impresos, albarans i accessoris, tot i que les empreses que tenen clients fora de Catalunya tenen un índex de catalanització més baix.

A Olot, si bé la societat en conjunt està molt catalanitzada, el castellà predomina en el món laboral (encapçalament de documents, factures, etc.), excepte en tot el que fa referència a la publicitat. (STRUBELL, Miquel: El català en el món de l'empresa. Els casos d'Olot, Torelló i Barcelona.)

Món comercial

Es tracta d'un estudi realitzat a partir d'una enquesta feta a diverses entitats de la Confederació de Comerç. De les diferents preguntes plantejades, es poden treure les conclusions següents:

- 1) Els estatuts fundacionals dels comerços estan redactats a parts iguals en castellà i català.
- 2) Més de la meitat dels establiments tenen els seus rètols en català (58 %) mentre un grup important encara els té en castellà i català (32 %).

- 3) Uns percentatges similars es troben en l'apartat de la documentació escrita produïda pels comerços.
- 4) Pel que fa a les comunicacions orals, la situació és molt favorable al català, ja que una gran majoria dels comerciants diu que utilitza sempre el català (85 %).
- 5) Es valora moltíssim (70 %) el coneixement del català per part dels empleats dels comerços. (TORRES, Àlex: La situació i l'ús del català a la Confederació de Comerç de Catalunya i les seves entitats membres.)

Publicitat

Nascuda sense gaires suports publicitaris degut a la poca audiència i a la castellanització de la comunicació social, la publicitat en català ha pogut anar obrint-se camí gràcies a nous vehicles en els mitjans de comunicació de masses (premsa en català i CCRTV, principalment). Ara bé, pel que fa a la presència del català en la publicitat que es produeix al carrer mitjançant tanques, anuncis vials, fullets i impresos, aquesta és encara molt minoritària. Tot i el desfasament negatiu de les agències publicitàries respecte a la situació nova creada, principalment, arran de la creació de TV3, la presència del català al món de la publicitat es va incrementant lentament però continuada. (JACAS, Oleguer i GASULLA, Carles: Evolució i situació actual de la llengua catalana dins l'àmbit de la comunicació publicitària).

Col·legis professionals

L'estudi fet per la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques a petició de l'isc es veu limitat a l'hora de generalitzar les conclusions ja que col·legis com ara el d'Advocats de Barcelona o el de Notaris de Catalunya no van contestar l'enquesta. Ara bé, les conclusions que es poden treure són les següents:

- 1) Ús declarat del català és molt o relativament elevat en la majoria dels col·legis tot i que en alguns sembla que el procés de normalització no hagi començat (Advocats de Lleida, Agents de Duanes de La Jonquera).
- 2) Influència castellanitzadora de les relacions dels col·legis amb administracions altres que l'autonòmica.
- 3) Cal actuar d'urgència en el terreny dels advocats, procuradors, notaris i administradors de finques.
- 4) Cal preparar models de documents, assessorar en la selecció de personal administratiu i organitzar cursos de llengua. (STRUBELL, Miquel: El català a les professions liberals.)

Informàtica

Sembla ser que les empreses fabricants de software es plantegen cada dia més el fer software en català. Ara bé, això ha de venir donat per una demanda creixent per part de l'usuari. On el català viu una situació molt precària és en l'ensenyament on, si bé les classes es fan majoritàriament en català, la major part de la documentació és en castellà.

Tot seguit es fa una sèrie de recomanacions a la Direcció General de Política Lingüística per a incrementar la presència del català al món de la informàtica:

- 1) Promoure accions per a un únic codi estàndard que representi els caràcters catalans.
  - 2) Crear un corrent d'opinió per a establir una demanda de productes informàtics en català.
  - 3) Establir un pla d'actuacions per a aplicacions informàtiques progressives en català.
  - 4) Reconeixement per als fabricants d'hardware i de software que hagin catalanitzat el seu material.
- (Centre de Divulgació de la Informàtica. El català i la informàtica.)

Renfe

La castellanització gairebé exclusiva de Renfe es palesa principalment en el billetatge, en els prospectes informatius, taquilles, avisos i comunicacions, i retolació de trens. En alguns casos s'utilitza un mètode bilingüe però el castellà sempre hi és usat amb preferència (anuncis, quadres horaris i personal).

L'únic àmbit on el català és normalitzat és en la retolació dels noms de pobles i ciutats, excepció feta d'algunes errades merament anecdòtiques. (AYMÀ, Josep M.: L'ús del català a la Renfe. Una forma d'entendre l'aplicació del bilingüisme.)

Iberia

El castellà domina clarament en gairebé tots els àmbits de les comunicacions d'Iberia (un exemple en serien les publicacions). De vegades, s'utilitza el català com a favor fet condescendentment a la comunitat catalanoparlant. L'ús de les dues llengües ve donat, en aquests casos, per una distribució de funcions: per a les funcions elevades (informació als plafons electrònics, bitllets, embarcaments, etc.) s'utilitza només el castellà. En canvi, per a les funcions més populars (horari d'oficines) s'utilitza també el català.

En definitiva, l'ús del català a Iberia és totalment residual i marginal. (AYMÀ, Josep M.: L'ús del català a Iberia a Catalunya.)

Telefónica

Es planteja les diverses accions que ha desenvolupat Telefónica des de l'any 1983 en el camp de la normalització lingüística a pesar de les dificultats com ara el sistema rotatiu de provisió de llocs de treball, la gran majoria de treballadors castellanoparlants de la plantilla de Barcelona i la gran centralització a nivell estatal. En un primer moment, es van dur a terme les accions següents:

- 1) Cursos de català per a telefonistes
- 2) Edició bilingüe de les Pàgines Grogues
- 3) Normalització de rètols i instruccions de les cabines públiques

A partir de 1987, Telefónica aprova un projecte de normalització lingüística, el pla d'acció del qual es compon dels tres vessants següents:

- 1) Formació lingüística del personal
  - 2) Redacció, traducció i correcció de textos
  - 3) Actualització i difusió de la terminologia de telecomunicacions
- (CABOT, Guillem: La situació del català a Telefónica.)

Correus

L'informe planteja el marc general de les accions de normalització lingüística realitzades a Correus partint de la complexa estructura organitzativa de l'empresa. Així, l'autor repassa els trets més característics de l'organització:

1. Sistema de gestió
2. Objectius de l'organització
3. Gestió del personal
4. Característiques del col·lectiu laboral

A continuació, s'assenyalen i descriuen les accions de normalització lingüística que s'han dut a terme des de la Direcció General de Correus i Telègrafs, les quals poden sintetitzar-se en els punts següents:

1. Classes de català per a funcionaris
  2. Retolació bilingüe de les oficines
  3. Redacció bilingüe dels impresos
  4. Oposicions descentralitzades per comunitats autònomes
  5. Obligatorietat de tenir 1 funcionari catalanoparlant per servei
- (GUÀRDIA, Joan: Situació i perspectives de l'ús del català a Correus.)

Sindicats: Comissió Obrera Nacional de Catalunya

Aquest treball es basa en les conclusions d'una enquesta realitzada a les CCOO els mesos de juny i juliol de 1989. D'aquí se'n desprèn que l'ús intern escrit del català pel que fa a rètols, comunicacions i publicacions és bastant estès, tot i que varia substancialment segons les zones: les zones amb més afiliats són les que corresponen a un component de població majoritàriament immigrant. Quant a l'ús oral de la llengua, la presència del català és majoritària a les reunions de l'executiu i del secretariat, mentre que és minoritària en les assemblees i les relacions amb els afiliats, principalment pels motius següents:

- 1) Necessitat de fer-se entendre per les bases.
- 2) Molts afiliats són immigrants que no dominen prou el català.
- 3) Cost econòmic de la producció de comunicacions escrites en dues llengües.

(RAMOS, Joan B.: L'ús de la llengua catalana a la CONC.)

Sindicats: UGT de Catalunya

El treball és el resultat d'una enquesta feta a partir de la separació d'àmbits (intern/extern, oral/escrit) la qual ens indica a primera vista, un fet important: l'ús del català va disminuint segons el nivell organitzatiu jeràrquic del sindicat: a més ús del català a nivell de Federació Nacional, correspon menys ús del català a nivell de secció sectorial. Així mateix es pot destacar que en general el català s'usa més a nivell extern que no pas intern, i més en usos orals que no escrits, la qual cosa denota una percepció positiva de la pressió ambiental a favor de l'ús del català, a la vegada que permet apreciar una certa consciència que l'actual grau d'ús del català és insuficient i perfectible. (GUÀRDIA, Joan: La situació lingüística del sindicat UGT a Catalunya.)

Convenis col·lectius

Es tracta d'un estudi l'objectiu del qual és avaluar el nivell de normalització dels convenis col·lectius. L'estudi s'estructura en tres parts interrelacionades: la suma de totes elles ens ofereix una visió de conjunt sobre la situació. La primera part consisteix en un còmput dels convenis col·lectius publicats l'any 1989, la qual cosa permet observar la dinàmica seguida durant aquell any de negociacions entre patronals i treballadors. La segona part se centra en la referència a tots els convenis col·lectius vigents a Catalunya en l'actualitat. Finalment, la tercera part combina les dades pròpies dels convenis signats el 1989 amb els convenis vigents en l'actualitat. En definitiva, l'estudi ens mostra la situació precària del català en els convenis col·lectius, principalment els que tenen com a abast territorial la província de Barcelona. (Vegeu el treball de SALVÀ, Iolanda: Estudi sobre la situació lingüística dels convenis col·lectius.)

1.4. *Administració Pública*

Administració de Justícia

La situació actual de l'Administració de Justícia ve definida pels elements següents:

- 1) Gran desfasament entre l'ús oral informal on el català ja té una certa presència, d'una banda i, de l'altra, l'ús oral formal i l'ús escrit on el català és encara ultra minoritari.
- 2) No obstant això, es detecta un ambient general favorable a la plena igualtat entre ambdues llengües.

Podem establir uns factors d'impuls de la llengua catalana com ho són ara la creixent comprensió del fet lingüístic per part de jutges i magistrats, l'augment de l'ús en la pràctica oral judicial i l'estatut legal del català a l'administració de justícia. (SOLÉ, Mercè: El català a l'Administració de Justícia.)

Generalitat de Catalunya

Es fa un repàs a les diferents iniciatives endegades per la DGPL al llarg dels darrers anys des de la campanya de la Norma («El català, cosa de tots») a les campanyes turístiques dels darrers estius. Seguidament es descriu la infraestructura posada al servei d'aquestes accions: Servei de Normalització Lingüística de la DGPL, Centres de Normalització Lingüística, Serveis Locals de Català, Consorci per a la Normalització Lingüística, Serveis de Normalització Lingüística dels sindicats UGT i CCOO, etc. (STRUBELL, Miquel: L'impuls institucional de l'ús del català des de la Generalitat.)

1.5. *Usos lingüístics interpersonal*

A partir d'un treball de camp realitzat en diversos barris del centre i de l'extrarradi de Santa Coloma de Gramenet, l'autora examina el desfasament existent entre actituds lingüístiques i les idees respecte a la llengua catalana. Si bé el català és considerat com a factor de mobilitat social (no cal oblidar que la majoria del col·lectiu colomenc es compon de treballadors immigrants de baix estatus social), el fet que hi hagi altres factors considerats com a més importants (com ara l'adquisició de cultura i/o béns materials) impedeix que s'esvaeixin les reticències respecte a l'ús del català. Així tenim una majoria de la població que està d'acord amb la normalització lingüística del català i el seu ús com a llengua pròpia de Catalunya, que no utilitzen la llengua que proposen normalitzar. Com a solució a aquest distanciament entre actituds i idees sobre la llengua, l'autora proposa el reforçament de la idea de mobilitat social que representa el català i la normalització lingüística aplicada als àmbits de la cultura popular —revistes del cor, tebeos, cromos col·leccionables, adhesius de xiclets,— de manera que mitjançant un progressiu bilingüisme dels immigrants el català vagi assolint més àmbits d'ús. (RODRÍGUEZ, Guadalupe: La llengua catalana a Santa Coloma de Gramenet: pràctiques lingüístiques i actituds cap a idees sobre la llengua catalana.)

2. Volum 3: Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social del català

2.1. *Antropologia*

L'estudi se centra en els condicionaments històrics i polítics que determinen la problemàtica lingüística a Catalunya, i també en el desenvolupament econòmic i social de Catalunya com a societat oberta. Aquests dos factors són els que han produït el retard en la normalització del català, ja que l'absència d'un poder català, juntament amb la demanda d'una força de treball vinguda de fora, ha establert a Catalunya una situació que l'autor anomena en diglòssien.

Com a factor que incidirà l'evolució futura de la llengua, es destaca l'aprenentatge creixent de llengües de circulació internacional, a la vegada que es proposa un sistema d'actuació futura basat en la capacitat d'assimilació dels al·lòfons, la distribució social de la llengua, la normalització lingüística de les relacions laborals, l'ús en els mitjans i la comunicació publicitària en català, dins el marc d'una promoció efectiva d'una consciència cultural basada en una memòria ètnica de caràcter col·lectiu. (ESTEVA, Claudi: L'ús social de la llengua catalana).

2.2. Ciències econòmiques

El motiu dels canvis econòmics que es donen en una societat és el creixement econòmic que, en les societats industrialitzades, es caracteritza per l'oligopolització, la transnacionalització i la terciarització. Val a dir que, juntament amb la transnacionalització de les empreses, la dinamització de la mobilitat del personal directiu i tècnic i la preeminència de l'anglès com a llenguatge científic i comercial, és un factor de retard important en el procés de normalització del català. Aquesta concatenació de fets també provocarà una relativització del castellà deguda a l'extensió de l'anglès, un reforçament dels processos lingüístics en el procés de producció de les empreses transnacionals i una visió més pragmàtica i internacionalista del tema lingüístic. Se suggereixen tres àmbits importants on caldria incidir de cara a la normalització de la llengua: la comunicació amb el consumidor, les relacions amb les empreses i el funcionament intern de les empreses. (PETITBÒ, Amadeu: Anàlisi i propostes des de la perspectiva de les ciències econòmiques)

2.3. Comunicologia

Dins el context de globalització creixent de les relacions mundials, les societats concretes van cada vegada més cap a un únic sistema mundial, caracteritzat per xarxes polítiques, econòmiques i culturals més o menys estables segons el cas. Dins aquest marc, els factors que més incideixen sobre la llengua són: la desprotecció lingüística d'una llengua minoritzada, la pressió dels grans mercats lingüístics dissenyats per les indústries culturals en expansió, l'hegemonia dels mitjans audiovisuals, la necessitat de crear un llenguatge oral estàndard, l'extensió de l'anglès com a llengua d'intercomunicació i el monolingüisme castellà versus el multilingüisme català.

Davant d'aquest estat de coses, les prioritats per a contrarestar aquesta situació desfavorable són: formació d'una indústria cultural catalana rendible i moderna, la implantació d'un estàndard oral en els mitjans audiovisuals, la col·laboració a nivell de producció amb els mitjans internacionals i la promoció dels productes culturals catalans a l'estranger. (GIFREU, Josep: Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la comunicologia.)

2.4. Dret

Les forces motrius jurídiques que influeixen damunt la societat són bàsicament dues: les lleis i les sentències dels tribunals que interpreten aquestes lleis. Així, doncs, la normalització del català vindria facilitada per una bona regulació normativa i una clara definició lingüística institucional, i també per un canvi d'actitud lingüística de les entitats productores de documents i dels professionals com ara advocats i notaris. Es proposa un millorament de la Llei de Normalització Lingüística, basat en els punts següents:

- 1) Manteniment del criteri de comunitat lingüística, 2) rectificació de la regulació lingüística del règim local, 3) exigència del coneixement d'ambdues llengües per part de tot empleat que mantingui relacions amb el públic, 4) establiment de sancions administratives, 5) actuació damunt els registres de dependència estatal d'acord amb la recent sentència del Tribunal Constitucional que reconeix la competència autonòmica genèrica en la normalització lingüística, i 6) establiment de convenis amb el Consell General del Poder Judicial i les empreses

privades i regulació dels àmbits oblidats per la llei actual. Aquesta nova llei hauria d'anar completada amb una normativa de rang inferior que desenvolupés el text legal, en els diferents àmbits d'aplicació. (PUIG SALELLAS, Josep M.: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de les ciències jurídiques.*)

2.5. Geografia

Es proposa una política cultural i lingüística que afavoreixi tota mena d'activitats (reunions, cursets, conferències) sobre temes relacionats amb el territori, l'ecologia (lato sensu) i la geografia, les quals haurien de tenir una àmplia difusió en els mitjans.

Com a factors de canvi a la societat catalana actual, s'assenyala principalment factors econòmics, socials, polítics i culturals com ara l'estancament del creixement migratori, l'augment i posterior baixada de l'atur, les noves migracions internes, el reforçament d'eixos poblacionals, etc. L'autor proposa la divulgació i normalització de la toponímia catalana, la definició d'un vocabulari tècnic de la geografia, l'edició de material audiovisual per a les escoles i la inserció en els mitjans de comunicació de masses de seccions que expliquin els problemes del territori. (CASASSAS, Lluís: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la geografia.*)

2.6. Psicologia

Es planteja el problema de saber si l'augment del coneixement del català va acompanyat d'un increment de l'ús efectiu de la llengua. L'autor estableix que la comunicació entre parlants de grups de L1 diferents es fa en castellà ja que els catalanoparlants estan més bilingüïtzats que no pas els castellanoparlants. Constata una millora de la situació del català en els mitjans, en l'administració autonòmica i local i en l'escola (aquest últim element significa un canvi en les situacions d'aprenentatge dels codis.) Després de criticar l'ambigüïtat de la Llei de Normalització Lingüística del 83, s'afirma que l'evolució futura de la situació de la llengua vindrà donada per un augment lent de l'ús del català degut al manteniment i/o increment de la cadena de transmissió intergeneracional, i a un eixamplament dels marcs de referència polític, cultural i econòmic. (SIGUAN, Miquel: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la psicologia.*)

2.7. Sociologia

Els factors que tenen més influència sobre la llengua poden classificar-se, grosso modo, en dues categories: els econòmics, tecnològics, polítics i demogràfics, d'una banda, els quals poden conferir més poder i influència a una comunitat lingüística en detriment d'una altra i, de l'altra, uns factors culturals i simbòlics, els quals determinen l'adhesió dels membres a una comunitat i una llengua. De més a més, s'assenyala la relació entre funció comunicativa i funció simbòlica del llenguatge en tant que a menys ús, més simbologia i a la inversa. L'evolució futura de la societat vindrà donada pels canvis en la infraestructura dels mitjans de comunicació i la transnacionalització dels mitjans, els quals tant poden afeblir com enfortir el procés de normalització del català. Finalment, se suggereix establir una política de foment dels productes culturals catalans destinats a un públic popular i poc cultivat (vídeo domèstic, premsa il·lustrada, esportiva, del cor, tebeos, còmics, etc.) (FLAQUER, Lluís: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la sociologia.*)

2.8. Lingüística

A partir dels conceptes de xarxa social comunicativa, comunitat de llengua i comunitat de comunicació, s'analitzen les forces motrius i els mecanismes de resistència al canvi. L'autor diu que els processos de canvi vénen donats per factors ideològics, educatius, demogràfics

i psicosocials que faciliten o dificulten la bilingüïtzació dels individus que integren una societat de llengües en contacte. Se subratlla la importància de les interferències com a resultat del contacte de llengües, tant si són de substitució com si són de manlleu, ja que aquestes repercuteixen en la qualitat —entesa com a adequació— de la llengua. Després d'establir el procés de difusió d'una llengua, Argenté adverteix contra el perill d'ideologització de la normalització lingüística en l'adopció d'un caràcter supraestructural: la Normalització Lingüística ha de tenir uns objectius no només assumibles sinó també expressables, definibles i avaluable. (ARGENTÉ, Joan: *Variables intervinents en el procés d'extensió de l'ús social del català.*)

2.9. Sociolingüística

El treball estableix un estudi dels comportaments lingüístics a partir de la distinció entre comportaments individualitzats i comportaments institucionalitzats. A partir d'aquí s'analitzen els fenòmens de persistència i canvi d'actituds. S'estableix que cal intervenir de manera decidida damunt els comportaments institucionalitzats, ja que aquests determinen fortament els altres ja que són ells qui faciliten la competència en un codi determinat i tenen/li donen un prestigi simbòlic. Pel que fa a la situació del català i a la seva evolució futura, és important de cara al procés de Normalització Lingüística que el grup de L1 castellana es bilingüïtzi més, ja que així la comunicació es podrà establir en el mateix codi que el del grup de L1 catalana. Finalment, s'estableixen unes recomanacions d'actuacions basades en:

1) una major incidència en els comportaments institucionalitzats no oficials, 2) una modificació dels marcs legals, 3) un estudi de la importància de l'ordre d'aprenentatge dels codis a l'escola, 4) una actuació damunt els mitjans i les noves tecnologies, i 5) una influència més decidida en el món econòmic i laboral. (BASTARDAS, Albert: *Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la sociolingüística.*)

2.10. Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús del català: síntesi dels treballs ressenyats (a cura de Jordi PORTA.)

3. Volum 4: Experiències internacionals de planificació lingüística

3.1. Ensenyament

JONES, Bryan: *L'experiència del Mudiad Ysgolion Meithrin.*

Creat el 1971, amb precedents que es remunten abans de la darrera conflagració mundial, Mudiad Ysgolion Meithrin és una associació d'escoles privades de pre-escolar en gal·lès amb l'objectiu comú de promocionar-ne l'ús a l'educació pre-escolar. Entre les seves activitats, cal posar en relleu les següents:

- 1) Organització de cursos de gal·lès per als pares anglòfons que envien llurs fills a l'escola en gal·lès.
- 2) Grups de mares i nens. Atès que la llei obliga que els infants de menys de 2 anys i mig vagin acompanyats d'algun dels seus progenitors, es compagina l'educació dels pàrvuls amb l'ensenyament del gal·lès al tutor acompanyant angloparlant. Així els pares són capaços de comunicar-se en gal·lès amb els seus fills des que són molt menuts.

KOZINC, Alenka & HVALA, Katja: *Integració d'alumnes al·lòfons a la R.S. d'Eslovènia.*

Als infants que vénen d'altres Repúbliques iugoslaves (i que per tant no són eslovenoparlants) i que alhora presenten dificultats en l'aprenentatge, se'ls ofereixen classes d'eslovè complementàries a fi de garantir-ne la ràpida integració.

GARCIA RAFFI, Josep Vicent & MANUEL, Carme: *Professors de suport lingüístic a Gal·les: l'Athrawon Bro.*

En les escoles amb problemes lingüístics de qualsevol índole, la contribució dels professors de l'entitat Athrawon Bro és tant la d'aportar-hi idees, mètodes i material com la d'infon-

dre-hi entusiasme i encoratjament. El treball conjunt entre els professors titulars i els d'Athrawon Bro sol durar entre un o dos trimestres.

GARCIA RAFFI, Josep Vicent & MANUEL, Carme: *Els centres d'estades lingüístiques a Gal·les*

Aquests centres tenen per objectiu que els infants nouvinguts de 7 a 11 anys s'integrin eficaçment en l'escola local i en la comunitat gal·lesoparlant. L'estada al centre, al llarg d'un trimestre escolar, cobreix diferents activitats lingüístiques del currículum. Per garantir-ne l'èxit, la ràtio professor/alumne és d'1:10. L'autor comenta en un apunt final que des de setembre del 88 s'està començant a fer un procés semblant a l'escola secundària.

ZELDENRUST, Auke: *Experiències educatives a Frísia*.

1) Ràdio escolar. A partir de 1973, prenent per model una experiència que funcionava d'anys enrere en neerlandès per a tots els Països Baixos, s'emeten emissions en frisó destinades a la població escolar, complementades amb material didàctic per treballar a l'aula. El seguiment fluctua entre el 40 i 60 % de l'audiència potencial. Mitjançant la ràdio, el frisó s'integra d'una manera natural en el programa escolar i s'eleva la qualitat idiomàtica de l'alumnat.

2) Ordinadors. El 1988 la Fryske Akademy, en col·laboració amb un centre pedagògic, va endegar un programa per tal que els escolars fessin ús de processadors de textos. El primer objectiu és millorar la capacitat expressiva dels alumnes. Els infants poden concentrar l'atenció en com arranjar llurs pensaments i colligar els enunciats, per després passar a revisar el text des d'un punt de vista estilístic i ortogramatical. En segon lloc, el sistema serveix per poder avaluar objectivament la qualitat i la quantitat del frisó. En tercer lloc, els processadors de textos es palesen com una eina motivadora: a la major part dels infants els encisa fer-ne ús per escriure en frisó, tot i l'escassa competència que tenen en llur llengua.

NOVAK, Sonja: *Immersió i/o ensenyament escolar a alumnes no-eslovenoparlants a les escoles eslovenes*.

S'analitzen els diferents models escolars de la R.S. d'Eslovènia tenint en compte les llengües en què es vehicula l'ensenyament.

OLIVARES, Alfons: *Ucraïna: projecte global educatiu per a la recuperació idiomàtica (1920-1930)*.

Es descriu el cúmul d'iniciatives dutes a terme pel govern soviètic ucraïnès en el camp de l'educació.

CALDERS, Tessa: *La política lingüística d'Israel envers l'estudiant universitari forà*.

A les universitats d'Israel, c. 20 % dels estudiants són forans. Per a poder accedir-hi s'ha de superar un examen d'hebreu, el grau d'exigència del qual depèn de cada Facultat i departament. Tot i això, com que a la majoria de centres el nivell exigut és baix, hi ha un seguit de facilitats per integrar lingüísticament l'estudiant forà. Hi destaquen: 1) les classes de repàs; 2) facilitats de caire idiomàtic en les proves d'examen; 3) bibliografies addicionals de consulta multilingües.

MARKO, Iñaki: *Experiències extraescolars i normalització lingüística a Euskadi*.

Es detallen tres experiències del País Basc que tenen en comú els trets següents: 1) demanen la cooperació de diferents agents socials (tècnics d'euskera dels ajuntaments, pares, grups de promoció de la llengua, etc.); 2) s'han dut a terme en zones predominantment erdalduns. Experiències durant el curs escolar.

(1) A fi d'assumir l'euskera com a llengua de comunicació i superar el clixé de ser un idioma merament lectiu, s'organitzen sortides a centres localitzats en comarques euskalduns. Els de preescolar fan estades d'un-dos dies (3 cops a l'any); els de cicle inicial s'hi estan una setmana per trimestre; els de cicle mitjà i superior, una quinzena, també per trimestre.

(2) Euskal Txokoak (racons del basc): són activitats extraescolars que tenen per objectiu la potenciació de l'euskera a partir de les danses, els putxinel·lis, la ceràmica i l'educació musical. Funcionen dues vegades per setmana (17:30 a 19:30). Durant el període escolar se celebren tres o quatre festivals-exposicions a fi d'exhibir el treball que els alumnes han elaborat.

Experiències durant les vacances d'estiu.

(3) Es munten colònies obertes situades en els centres d'ensenyament de la mateixa localitat dels infants. Els alumnes es divideixen en petits grups (sempre menys de 10), amb un monitor cadascun. L'horari acostuma a ésser de 10 a 13. Les activitats consisteixen bàsicament a treballar la llengua mitjançant el joc, les narracions, els cants, etc. Cada jornada es dedica a un tema monogràfic.

MARKO, Iñaki: *Barnetegiak: internats d'adults a Euskadi.*

Els barnetegiak són escoles d'euskaldunització intensa, en règim d'internat. Sorgides el 1981, funcionen dins el marc d'AEK (Coordinadora per a l'Alfabetització-Euskaldunització, entitat privada creada el 1965). Els eixos de la seva didàctica són el mètode de projectes (contextualització i posada en marxa de les funcions lingüístiques que es treballen a classe) i l'arrelament social (l'alumne ha de tenir possibilitats de fer ús de l'euskera en el seu lleure). Per tal de possibilitar aquest darrer objectiu, els barnetegiak s'ubiquen en comarques bascoparlants a fi d'emmarcar l'alumne en un context favorable. Això aporta altres beneficis. En primer lloc, es maximitza la tasca del professorat, que compagina els horaris diürns dedicats al barnetegi, amb les classes vespertines per a adults. De fet, els barnetegiak solen ésser una part més dels euskaldeak (escoles de basc per a adults que funciona els vespres). En segon lloc, els barnetegiak han dinamitzat les comarques euskaldunes on funcionen.

CALDERS, Tessa: *Cursos d'idioma per a adults. Els ulpanim.*

Els ulpanim són escoles intensives d'hebreu per a nouvinguts. Després de més de mig segle d'experiència, els seus resultats són espectaculars. N'hi ha una gran diversitat de models, adaptats a les necessitats dels diferents col·lectius d'alumnes.

KOZINC, Alenka: *Els concursos com a mitjà per a estimular l'interès per la llengua.*

A fi de fomentar l'interès per la llengua, es fan un seguit d'activitats extraescolars: cursets de declamació, teatre, periodisme escolar, cercles literaris, biblioteca, etc. Dins d'aquest marc, tenen especial rellevància els encontres, els concursos i les competicions extraescolars de caràcter literari. Endegada l'experiència fa vint anys, en els darrers cursos la participació assoleix entre el 60 i el 70 % del total de la població escolar de la República. Hi ha una gran diversitat de modalitats de certàmens literaris (per edats, temes, etc.) i de diferent abast (escola, població, regió, República, Federació), patrocinades per tota mena d'entitats (empreses, corporacions, etc.). La principal conseqüència objectiva d'aquest procés ha estat un increment notori de l'índex de lectura.

3.2. Mitjans de comunicació i producció cultural

COROMINAS, Maria: *Els programes infantils del canal 4 a Gal·les.*

A fi d'avesar els infants de Gal·les, tant celtoparlants com angloparlants, al visionament de la TV en gal·lès, i a través seu, introduir-los la llengua pròpia del país, el Canal 4 emet una alta proporció de programes infantils. La majoria d'aquests programes són d'esbarjo —per altra banda els de més audiència, però també se'n fan d'escolars. Amb el pas dels anys sembla demostrar-se que aquesta orientació ha contribuït positivament a l'extensió i difusió de l'idioma autòcton.

ROSÉS, Montserrat: *Alemanya per a joves turcs. Un programa radiofònic a la RFA.*

Es descriu i valora el curs radiofònic de 9 mesos que difon la Westdeutscher Rundfunk (Colònia). Els oients poden apuntar-se al curs sempre que vulguin car cada emissió és independent i pot seguir-se sense necessitat d'haver escoltat l'anterior. Entre els aspectes més significatius destaca que el curs es vehicula sobre un guió molt elaborat que burxa qüestions candents, cosa que esperona l'interès del radiooient.

OLIVARES, Alfons: *La política de promoció del llibre en búlgar.*

L'Administració búlgara atorga atenció especial a la formació de joves lectors. Ultra una

inversió pressupostària notable, destaca l'existència d'un organisme dedicat a estudiar la producció literària infantil i juvenil i a experimentar diferents estratègies per incrementar l'interès dels joves vers la literatura.

GARCIA RAFFI, Josep Vicent & MANUEL, Carme: *La promoció del llibre en gal·lès*.

El Cyngor Llyfrau Cymraeg és una entitat fundada el 1961, resultat de l'acord establert entre la Societat de Llibres Gal·lesos i diferents autoritats locals. En els primers anys d'existència va funcionar com a distribuïdora de llibres alhora que es dedicava a concedir beques a autors de llibres destinats a ser difosos només a biblioteques. Amb posterioritat, ha ampliat el seu camp d'acció a la subvenció de llibres i revistes. Avui dia, en proporció al nombre de parlants de les respectives comunitats lingüístiques, s'editen més títols en gal·lès que no pas en català.

O'RIAGÁIN, Dónall: *La difusió de l'ús de l'irlandès amb l'ajuda d'organitzacions privades sense finalitat de lucre*.

Es donen clàries de diverses iniciatives:

- 1) El govern irlandès va auspicar una federació d'associacions en defensa de la llengua.
- 2) Cada estiu se celebra un festival de joventut amb l'objectiu de desenvolupar els talents musicals, dramàtics, literaris i artístics a través de la llengua.
- 3) Cada any es convoca un concurs on es jutja quins són els barris o les poblacions on la llengua ha progressat més al llarg de l'any anterior gràcies als esforços del conjunt de la població.
- 4) Una activitat molt popular són els cursos d'estiu d'irlandès a la Gaeltacht. Els estudiants són allotjats en llars d'irlandesoparlants a un preu molt econòmic gràcies a les subvencions que reben les unitats familiars.

GARCIA RAFFI, Josep Vicent & MANUEL, Carme: *La Lliga de la joventut del País de Gal·les*.

El treball perfila l'organització i les activitats d'aquesta entitat.

CALDERS, Tessa: *Mèdia en hebreu fàcil a Israel*.

A fi de facilitar i accelerar l'aprenentatge d'hebreu als nous nadius, alguns mitjans israelians (programes de TV i ràdio, premsa diària, etc.) fan ús d'un hebreu de nivell llindar.

THOMAS, Ned: *Xarxes d'informació i comunicació per a les llengües minoritzades de la Comunitat Europea*.

El treball es pot definir com una pluja d'idees sense arribar a consolidar-ne cap. Segons adverteix el mateix autor —un dels especialistes més preclars en les comunitats lingüístiques minoritzades d'Europa occidental— les seves propostes «semblaran irrellevants o excessivament modestes des d'una perspectiva catalana». Dit això escomet un repàs útil del que poden aportar a la situació catalana les altres minories:

- 1) La Fryske Akademy és un centre d'investigació rigorós, amb més de 60 empleats a temps sencer.
- 2) La TV gal·lesa genera més producció pròpia que Televisió de Catalunya.
- 3) Segons l'autor, l'EBLUL (European Bureau for Lesser Used Languages), organisme que depèn de les comunitats europees pot aportar tant per al català, com Catalunya pot contribuir a l'EBLUL.

PARÉS, Manuel: *La política de promoció de la llengua francesa als mitjans de comunicació social del Quebec*.

Aborda multitud d'aspectes sense arribar a soldar-los. Tot i ésser el Canadà un país d'economia liberal, hi ha un fort intervencionisme estatal sobre la cultura: la definició i execució de la política de comunicació social està íntimament trabada amb el desenvolupament legislatiu i amb una enèrgica política institucional i de finançament. Així, a tall d'exemple, l'autor informa que un terç de les publicacions (llibres i opuscles) són editats per l'Administració. En aquest context funciona un òrgan de dependència pública, la Société de Développement des Industries de la Culture, amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament d'empreses privades del llibre,

cinema, serveis de comunicació, etc. i millorar-ne la qualitat i competitivitat. Per a l'edició d'obres inèdites hi ha ajuts equivalents al 50 % del cost d'edició. Més en general, les empreses poden beneficiar-se de subvencions governamentals que poden arribar fins al 75 % del cost dels objectes culturals que produeixen. En un altre ordre de coses, l'autor propugna escometre estudis en profunditat sobre la relació entre l'economia i la normalització lingüística.

3.3. *Administració pública*

CASAMADA, Pilar: *Cursos de llengua per a funcionaris indis i Aspectes lingüístics de la Constitució de la Unió Índia.*

S'analitza detalladament les disposicions legals i administratives que regulen l'ús i l'aprenentatge de les diferents llengües nacionals de la Unió Índia des d'una doble perspectiva: les seves relacions entre elles en el si dels diferents estats de la Unió i el seu estatus respecte a l'anglès.

COMET, Robert: *La diversitat lingüística a l'Administració suïssa.*

S'analitzen i contrasten entre si el marc legal i la política lingüística dels quatre únics cantons suïssos multilingües: Berna, Friburg, Valais i els Grisons.

FURER, Jean-Jacques: *Ús del romanx en l'Administració regional i municipal del territori romanx.*

L'autor parteix de la clarificació d'alguns conceptes bàsics que ajuden a copsar el marc general de la situació de les diferents variants del romanx parlades en matèria lingüística i les actuacions concretes que se'n deriven en l'àmbit de l'administració local, a la vegada que s'inclouen dades geogràfiques i econòmiques imprescindibles.

PLASTRE, Guy: *Mesures per incrementar l'ús del francès en les oficines i agències de la funció pública federal del Canadà.*

El treball, documentadíssim i exhaustiu, inclou informacions susceptibles de fer-ne una lectura adaptativa a la nostra situació. Mereixen atenció preferent els punts següents:

- 1) Concreció de l'«estatut lingüístic dels llocs de treball» de l'Administració pública i identificació del perfil lingüístic de cada plaça.
- 2) Formació lingüística dels funcionaris.
- 3) Primes econòmiques als funcionaris bilingües.
- 4) Informes anuals al Parlament.

PLASTRE, Guy: *Mesures per incrementar el coneixement pràctic de la segona llengua oficial entre els funcionaris federals canadencs.*

S'explenen les mesures administratives i didàctiques preses. Cada funcionari gaudeix d'un crèdit de 1.860 hores per a l'aprenentatge de llengües segones de les quals pot fer-ne ús al llarg de tota la seva carrera com a empleat públic. Per incrementar-ne el coneixement pràctic hi ha una variada gamma de cursos, amb càrrec al pressupost públic, amb la característica comuna d'acompanyar l'ensenyament amb la sensibilització envers els valors que vehiculen les llengües objecte d'aprenentatge.

Al Canadà, l'ensenyament de llengües oficials als funcionaris està en la punta de llança mundial d'aquesta activitat, només comparable amb l'escola «M. Thorez» de Moscou.

3.4. *Lleis i tractats internacionals*

WILLEMYNS, Roland: *Mesures de planificació lingüística als territoris de llengua neerlandesa i*

ARGEMÍ i ROCA, Aureli: *El Tractat d'unió lingüística entre Flandes i els Països Baixos).*

En ambdós treballs es repassa succintament la història del moviment d'integració neerlandesa així com l'organització i les activitats de la Nederlandse Taalunie, per després concentrar-se en el Taalunieverdrag Tractat d'unió de la Llengua (1980). El Tractat preveu l'obligatorietat de fer una política comuna en el camp de la llengua i de les lletres, i també la creació d'òrgans mixtos de cooperació i consulta mútues. Els organismes esmentats són: 1) Consell de la Llengua, integrat per especialistes; 2) Comissió Interparlamentària de Control; 3) Comitè de Ministres, constituït almenys per dos ministres; i 4) Secretaria General, que s'ocupa de l'administració permanent del Tractat.

DEVETAK, Silvo & NOVAK, Sonja: *La Comunitat Alps-Àdria: una diversitat demogràfica i ètnica*.

Poc coneguda a Catalunya, aquesta Comunitat està integrada per regions pertanyents a Estats de diferents blocs econòmics (EFTA, CE, COMECON, etc.), polítics i militars (OTAN, Pacte de Varsòvia, neutrals, no alineats). A despit d'això, la Comunitat de Treball Alps-Àdria és tot un model europeu de cooperació interregional transestatal. Cal destacar-ne la col·laboració en l'àmbit de les activitats culturals i, més en particular, la cooperació referent a les minories ètniques i lingüístico-culturals.

GRÜNTAL, Tiin: *La llei lingüística d'Estònia*.

Elaborada en el marc de la perestroika, la Llei lingüística del 18 de gener de 1989 conté elements d'interès. El coneixement d'estonià exigint als funcionaris s'hi defineix mitjançant una classificació fixada per la Comissió Lingüística de l'Administració. Cobreix des de la categoria «A», que prescriu la comprensió de l'estonià parlat, fins a la categoria «F», exigint als alts càrrecs de l'Administració, que equival a un domini perfecte.

HAVU, Jukka: *Aspectes sociolingüístics generals als països nòrdics*.

El Conveni Lingüístic dels Països Nòrdics, en vigència des de l'1.3.1987, té per objectiu resoldre els problemes lingüístics amb què pot trobar-se el ciutadà d'un Estat nòrdic quan està de viatge en un altre o hi resideix. Segons el Conveni tots els ciutadans d'aquests països tenen dret a utilitzar llur llengua d'origen en adreçar-se a les autoritats d'un altre Estat membre del Consell. En són eximides les illes Fer-Oer i les illes Aaland a fi de preservar llur fràgil particularitat lingüística.

HAVU, Jukka: *Els tractats internacionals del Consell Nòrdic*.

— Aspectes legals:

En el Consell Nòrdic les llengües estan classificades des d'un punt de vista legal de la manera següent:

- 1) Llengües dels tractats generals: danès, noruec, suec, finlandès i islandès.
- 2) Llengües de treball: danès, noruec i suec.
- 3) Llengua amb servei de traducció a les sessions plenàries i a les comissions: finlandès.

— Aspectes político-legals:

Els tractats internòrdics consideren les «llengües minoritàries amb caràcter oficial» com a elements bàsics de les regions autònomes on són parlades. Aquestes regions tenen representació oficial al Consell Nòrdic com a part integrant i obligatòria de les delegacions dels Estats dels quals formen part.

— Aspectes de col·laboració cultural:

Hi ha una ampla panòpia d'institucions pannòrdiques de promoció i difusió de les llengües nòrdiques:

— Secretariat de Llengües Nòrdiques (creat el 1977, es dedica a coordinar aspectes lingüístics i, en particular, lexicològics).

— Centre d'Informació Lingüística (fundat el 1980, promociona el finès als països de llengua escandinava i els idiomes escandinaus a Finlàndia).

— Comitè de Literatures Veïnes (en actiu a partir de 1983, promociona la traducció d'obres entre les llengües nòrdiques).

— Altres institucions: Institut Nòrdic de Poesia Popular, Cursos per a Investigadors Nòrdics, Beques per a Investigadors Nòrdics, Comitè Científic Internòrdic, Institut Nòrdic de Planificació Social, Fons Cultural Internòrdic, Premi Nòrdic de Literatura, Cursos de Llengües i Literatures Nòrdiques, etc.

ARGEMÍ i ROCA, Aureli: *Repercussions lingüístiques dels tractats entre Itàlia i Iugoslàvia. A propòsit dels eslovens a Itàlia i dels italians a Iugoslàvia.*

Es descriu l'assimètrica conseqüència de l'aplicació dels tractats a una i altra banda de la frontera. A Itàlia se n'incompleix la lletra i l'esperit, mentre que a Iugoslàvia s'aplica de manera latitudinària.

3.5. *Activitats socio-econòmiques*

ARGEMÍ, Aureli: *Situació sociolingüística de les empreses i del comerç a Flandes i Brússelles.*

Els dos treballs descriuen diacrònicament la situació a partir de 1907, any que es pot considerar com el punt d'arrencada de la presència del flamenc en el sector econòmic. Fins el 1948 no es va començar a regular la qüestió lingüística dins el món empresarial responsabilitzant-ne el comitè d'empresa. A partir del 63 s'endega una activa legislació lingüística d'aplicació en aquest àmbit. Destaca el Decret-Llei de 1973 que incideix no només sobre les societats amb fins econòmics sinó que també abasta altres institucions com són els hospitals, etc. Els àmbits que cobreix aquesta norma són els següents: 1) els subjectes d'aplicació; 2) els sectors regulats; 3) la traducció dels documents, i 4) admonicions i sancions.

VILA, Francesc-Xavier: *El decret sobre l'ús de les llengües en les empreses i en les relacions socials a Bèlgica i*

3.6. *Usos lingüístics interpersonal*

ARGEMÍ, Aureli: *Bilingüisme i separatisme lingüístic: dues solucions a problemes lingüístics dins l'Estat italià. La Vall d'Aosta i el Tirol del Sud.*

La comparació entre la situació lingüística del francès a la Vall d'Aosta i la de l'alemany al Tirol del Sud, palesa la relativitat del marc jurídic-polític estatal. Si bé Itàlia és un país més centralista que no pas l'Estat espanyol, la minoria germànica ha sabut guanyar per a la seva llengua un estatut jurídic i una situació social en molts aspectes millor que la que frueix el català.

ZGUSTOVÁ Monika: *L'ús lingüístic interpersonal entre txecs i eslovacs.*

Es tracta la problemàtica de les interaccions lingüístiques entre txecs i eslovacs des del punt de vista de diverses variables com ara la història, la literatura, els models administratius, la producció cultural i el sistema educatiu.

Suggeriments i anàlisi comparativa d'experiències per incrementar l'ús del català en la societat

(a cura de la Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística
de la Generalitat de Catalunya i l'Institut de Sociolingüística Catalana)

1. Departament de la Presidència

1. Joventut. Caldria dur a terme una campanya publicitària entre els escolars perquè empressin més el català com a llengua vehicular, i evitar així que la llengua quedi convertida en una assignatura més. Hauria de ser una campanya de col·laboració entre les Direccions Generals de la Joventut, de Política Lingüística i DG corresponents del Departament d'Ensenyament.

Escoli: De cara a aquest projecte, seria molt interessant poder seguir l'exemple del País de Gal·les, en el sentit de crear una Lliga de la Joventut que, com la Urdd Gobaith Cymru de Gal·les, reagrupi i coordini les diferents associacions juvenils del país mitjançant el lligam d'activitats en defensa de la llengua, com ara organització d'espectacles, debats culturals, festivals artístics de la joventut, etc. (Vegeu el treball de García Raffi «Activitats de lleure en gal·lès: la Lliga de la Joventut gal·lesa».)

2. Esport. Cal exercir més control sobre els actes esportius públics perquè el català hi sigui present. De fet, tots els actes d'aquesta mena han de ser autoritzats per la DG de l'Esport; caldria fer de manera que sempre que hi hagués aquest segell d'autorització (per patrocini o organització pròpia), el reglament intern obligués la utilització del català. En l'àmbit de l'empresa privada, així ho fan les Caixes d'Estalvi quan patrocinen un acte, de manera que aquest ha de comptar amb una sèrie de requisits sense el compliment dels quals no hi ha patrocini.

Escoli: Potser convindria tenir present la iniciativa duta a terme a Irlanda per la Gael-Linn (literalment «Apostes irlandeses»), organització que ha bastit una xarxa d'apostes populars referents a esports irlandesos, la recaptació de les quals serveix per a sufragar les despeses de les activitats de les associacions privades en defensa de la llengua. (Vegeu el treball de Dónall O'Riagáin «La difusió de l'irlandès amb l'ajuda d'organitzacions privades sense finalitat de lucre».)

3. Caldria incidir en una política de cooperació transfronterera entre els diversos territoris de llengua catalana, prenent com a exemple experiències ja existents i prou profitoses per a totes les parts implicades com ara el Consell Nòrdic que agrupa els països escandinaus pel que fa a aspectes econòmics, socials i lingüístics, els treballs en el camp de l'ensenyament de la Comunitat Alps-Àdria (Itàlia, Àustria, Iugoslàvia, Hongria i Alemanya federal), i el Tractat d'Unió Lingüística entre Flandes i els Països Baixos.

Escoli: Fóra bo destacar, per raons òbvies, el tema del Tractat d'Unió Lingüística (Taalunie Verdrag) signat entre Flandes i els Països Baixos, ja que es tracta d'una experiència única en dret internacional pel que fa a la unió lingüística entre territoris pertanyents a Estats diferents. El Tractat d'Unió suposa la creació d'un organisme supranacional que es va dotant a poc a poc de competències provinents dels executius de les dues parts implicades. Les tasques a desenvolupar pel Tractat són, grosso modo, les següents:

- 1) Producció de gramàtiques, diccionaris i vocabularis comuns.
- 2) Unificació del sistema d'ensenyament de la llengua.
- 3) Projecció internacional: lectorats i cooperació amb universitats estrangeres.
- 4) Producció editorial conjunta i promoció d'autors.

El treball de Roland WILLEMYS, «Mesures de planificació lingüística als territoris de llengua neerlandesa», és particularment interessant en el sentit que dóna suggeriments de cara a intentar crear un organisme similar entre Catalunya, el País Valencià, les Illes, Andorra i la Catalunya Nord.

Tot i que també força interessants, les experiències de col·laboració del Consell Nòrdic i de la Comunitat Alps-Àdria són molt menys aplicables a Catalunya ja que suposarien entrar en aspectes més delicats com ara l'economia i els afers socials, d'una banda, i, en el cas d'Alps-Àdria, suposen la cooperació entre sistemes econòmics i polítics diferents. Per més informació, vegeu els treballs de Silvo DEVETAK donna «La Comunitat Alps-Àdria: una varietat demogràfica i ètnica» i de Havu «Aspectes sociolingüístics generals als països nòrdics i tractats internacionals del Consell Nòrdic».

2. Departament de Governació

1. Oposicions. L'àmbit d'actuació externa de la Direcció General de la Funció Pública queda limitat bàsicament a l'àrea de selecció de personal. En aquest sentit, i donada la impugnació de l'article 34 de la Llei 17/1985, de 23 de juliol, de la Funció Pública de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, a l'hora d'exigir el coneixement del català en les proves selectives, existeix un límit legal fins que el Tribunal Constitucional no es pronunciï sobre el tema(*).

Per això, una proposta vàlida i viable normativament podria ser la inclusió en les proves selectives per a l'accés als diferents cossos de la Generalitat d'un exercici específic per a demostrar els coneixements de llengua catalana dels opositors, el qual hauria de ser de caràcter obligatori, però no eliminatori, de manera que se sumés la puntuació obtinguda a la puntuació de la resta d'exercicis.

Així, per exemple, no quedaria eliminada de les proves una persona que tragués molt poca puntuació en l'exercici de llengua (que és el punt on podrien ser impugnades les proves selectives) i, en canvi, es donarien més possibilitats de superar les proves a la persona que tingués un bon coneixement de la llengua.

2. Coordinació entre Administracions públiques. Convindria estudiar la possibilitat d'establir un procés de coordinació entre les diferents Administracions públiques de Catalunya pel que fa a reivindicar l'exigència del català obligatori per a l'accés a la funció pública.

3. Reciclatges. Cal assegurar al màxim el compliment de la legislació vigent respecte als deures lingüístics dels funcionaris de cara a obtenir uns coneixements de català reals i efectius per part de tots els funcionaris de l'Administració autonòmica.

Escolí: En aquest sentit, seria interessant poder endegar un sistema similar al que utilitza des de fa una bona colla d'anys l'Administració federal del Canadà. Aquesta ha procedit, arran de l'aprovació de la Llei sobre les llengües oficials, a una identificació lingüística estricta dels llocs de treball ocupats per empleats públics. Així, els funcionaris que ocupen un lloc de treball identificat com a bilingüe, sigui on sigui en el territori nacional, han de dominar realment la segona llengua oficial. Val a dir que l'Administració els facilita tota mena de canals i mitjans per a aprendre la segona llengua oficial, com ara classes dins i fora de l'horari laboral, retribucions suplementàries, etc. Ara bé, els empleats tenen un límit de temps, d'hores

(*) Cal contrastar aquesta estimació amb la sentència del Tribunal Constitucional (de 28 de febrer 1991) autoritzant la Generalitat a exigir el coneixement de la llengua catalana en el procés de selecció dels seus funcionaris.

de classes i de puntuació per a aconseguir la seva plena competència lingüística en la L2. (Vegeu els treballs de Guy PLASTRE «Mesures per incrementar l'ús del francès en les oficines i agències de la funció pública federal del Canadà» i «Mesures per incrementar el coneixement pràctic de la segona llengua oficial dels funcionaris federals canadencs».

4. Comissaries. Caldria establir una comissió amb representants de l'Administració local, de la Generalitat i el delegat del govern a Catalunya per tal de trobar les fórmules adequades que permetin avançar en la seva catalanització progressiva.

5. Donat que la DG del Joc concedeix les autoritzacions de festes, espectacles, tómboles, curses i activitats en locals recreatius (bingos, canòdroms), caldria estudiar la possibilitat d'incloure, dins el reglament d'autorització d'aquestes activitats públiques, l'ús obligatori del català.

6. Escola d'Administració Pública. Seria interessant poder col·laborar en la traducció de manuals universitaris amb les facultats de Dret, Ciències Econòmiques i Ciències Polítiques, donat el prestigi de l'EAPC en la investigació i docència en l'àmbit de les matèries que li són pròximes.

També fóra bo oferir cursos de llenguatge jurídic, no només per als funcionaris que ho necessitin, sinó també per als estudiants de Dret.

Finalment, convindria assegurar-se que tots els contactes de l'Administració amb els opositors es fan en català (informació oral i escrita, proves).

3. Departament d'Economia i Finances

1. «Mercat de futurs». Aquest «mercado començarà a funcionar aviat i tindrà un ressò molt important (serà el primer a l'Estat). La seva posada en marxa i administració va a càrrec d'una empresa anomenada «Mercado español de futuros financieros, S.A». La DG de Política Financera hi està en contacte i proposem que la DG de Política Lingüística estableixi contactes a fi i efecte que aquesta vetllés per la presència del català.

2. Atès que cambres, caixes i bancs tenen llibertat d'iniciativa lingüística, fóra bo que la DG de Política Financera establís contactes formals amb representants d'aquestes entitats per tal de tractar qüestions específiques que ajudessin a la normalització de la llengua en aquestes organitzacions.

3. Els estudis encarregats pel Departament són presentats en castellà i les relacions amb les empreses proveïdores també es fa en castellà. Caldria que tota la documentació fos presentada en català.

4. Departament d'Ensenyament

1. Professors

1.1. Claustres de professors. Caldria tenir en compte la proporció de professors d'una i altra llengua en cada claustre per tal que aquests siguin remodelats, si s'escau, per a evitar l'existència de bosses de professors allòfons insensibles a la qüestió del català.

1.2. De més a més, fóra bo contemplar la possibilitat de crear la figura dels professors de suport per a tots aquells altres professors que no se sentin prou segurs o amb prou capacitat per a donar classe en català.

Escoli: En aquest sentit convé destacar la iniciativa existent al País de Gal·les mitjançant la qual els professors de suport de l'associació Athrawon Bro aporten idees, mètodes i materials per a injectar entusiasme i encoratjament als professors titulars. Es tracta, doncs, d'un treball d'equip que acostuma a durar un parell de trimestres i que, ara per ara, està donant

uns fruits excel·lents que repercuteixen en la qualitat i el nivell de l'ensenyament en gal·lès i de la llengua gal·lesesa (vegeu el treball de García RAFFI intitulat «Professors de suport lingüístic a Gal·les: l'Athrawon Bro».)

2. Pares

Aquest és un tema particularment important dins el context del sistema educatiu i pot ser dividit en tres subapartats:

2.1. Explicació de la normalització als pares. Des de la Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística es podria intervenir per a incrementar la relació de les escoles amb l'exterior (pares, Administració) pel que fa al tema del català (es podrien trametre cartes, comunicats, editar impresos explicatius, etc.)

2.2. Sensibilització lingüística dels pares. Caldria fer campanyes de sensibilització per a la normalització lingüística adreçades als pares dels estudiants per tal que alumnes, pares i mestres col·laboressin més en la normalització lingüística i es consciencessin de la seva problemàtica.

Escolí: Fóra bo tenir en compte diverses experiències dutes a terme al País Basc de cara a incrementar la sensibilització dels pares i alumnes respecte a la pròpia llengua. Al País Basc, s'han establert unes activitats extraescolars anomenades Euskal Txokoak «racons del basc» que tenen per objectiu la potenciació de l'euskera a partir de festivals-exposicions on s'exhibeixen els treballs dels alumnes i es realitzen activitats de dansa, putxinellis, ceràmica, música, jocs, esports, etc., que s'articulen al voltant de l'ús de la llengua.

Vegeu el treball d'Iñaki Marko intitulat «Experiències extraescolars i normalització lingüística a Euskadi».

2.3. Classes de català per als pares. Oferir classes de català als pares d'alumnes d'EGB, BUP i FP com una forma apropiada per a augmentar els seus coneixements de cultura i llengua catalanes, interessar-los més a les activitats dels seus fills en aquesta matèria i aconseguir-ne més col·laboració respecte a l'entorn escolar i els professors de català.

Escolí: Una iniciativa similar ja s'està duent a terme des de fa uns deu anys al País de Gal·les mitjançant els Grups de Pares i Nens de l'associació voluntària gal·lesesa de pre-escolar Mudiad Ysgolion Meithrin (MYM). Aquesta experiència que està donant uns resultats excel·lents consisteix a donar classes de nocions bàsiques de gal·lès als pares d'alumnes que assisteixen a les classes del MYM de manera que puguin comunicar-se en gal·lès amb els seus fills en els actes més corrents de la vida quotidiana. També es donen classes de gal·lès als pares que vulguin incrementar la seva competència en gal·lès per a poder ocupar-se de les activitats d'esbarjo i de les classes opcionals dels nens de les escoles. (Vegeu el treball de Bryan JONES intitulat «L'experiència del Mudiad Ysgolion Meithrin»)

3. Inspecció sobre la utilització del català a les escoles

A través de la Direcció General del Professorat es pot arribar a tota la xarxa d'inspectors d'ensenyament, els qual haurien d'inspeccionar l'ús del català al cicle secundari, tal com ja s'està fent a EGB. Caldria, d'altra banda, que aquests inspectors treballessin en estreta col·laboració amb el «Síndic del Català», el qual oferiria als estudiants de l'ensenyament secundari i als seus pares un servei semblant, mutatis mutandis, al del Síndic del català de la Universitat de Barcelona.

4. Alumnes nouvinguts

Cal tenir en compte els alumnes al·lòfons nouvinguts que tenen més dificultats d'aprenentatge de la llengua que no pas els autòctons o els al·lòfons que ja resideixen o han nascut al país. Caldria, doncs, adequar algunes classes a la seva problemàtica específica.

Escoli: Ens podríem guiar per l'article 53 de la Llei d'Ensenyament Primari d'Eslovènia que garanteix unes classes opcionals de llengua eslovena als alumnes al·lòfons i unes classes suplementàries per als alumnes que tinguin més dificultats d'aprenentatge (vegeu el treball de Sonja Novak i Katja Hvala intitulat «Immersió i/o plans d'estudi per a alumnes no eslovenoparlants en les escoles eslovenes»).

Una altra experiència interessant és la que s'està desenvolupant al País de Gal·les amb la creació de centres lingüístics. L'estada d'un trimestre escolar permet a l'infant nouvingut d'integrar-se més fàcilment a l'escola local i a la comunitat gal·lesoparlant. Les activitats desenvolupades als centres cobreixen diverses matèries del currículum escolar amb grups reduïts d'alumnes (la ràtio professor/alumne és d'1:10). Vegeu el treball de García RAFFI intitulat «Els centres d'estades lingüístiques al País de Gal·les»)

5. *Materials didàctics*

Cal impulsar la publicació de llibres de text a FP i BUP, a la vegada que s'aportin altres materials com ara la ràdio escolar o la utilització dels ordinadors per a l'aprenentatge de la llengua.

Escoli: La utilització dels programes de ràdio escolar i dels ordinadors en el procés d'aprenentatge de la llengua és una experiència que s'està realitzant des d'una bona colla d'anys a Frísia. Des de l'any 1973, s'emeten emissions en frisó destinades a la població escolar. Aquestes emissions venen complementades amb material didàctic que s'ha de treballar a classe. Els programes, que són difosos per l'emissora regional de la NOS (Nederlandse Omroep Stichting — Televisió dels Països Baixos), tenen un seguiment d'entre un 40 i 60 % de l'audiència potencial i permeten integrar d'una manera natural el frisó en el programa escolar, tractant tota mena de temes relacionats amb les assignatures cursades pels alumnes. D'altra banda, la col·laboració entre la Fryske Akademy i un centre didàctic de Frísia van permetre endegar el 1988 un programa d'utilització de processadors de textos en l'aprenentatge de la llengua frisona. Ha quedat patent que, d'aquesta manera, els alumnes milloren la seva capacitat expressiva, ja que poden ordenar millor els seus pensaments sense por a equivocar-se, la qual cosa millora la qualitat de la llengua utilitzada. Finalment, es tracta d'una eina motivadora per a l'alumne, tot i l'escassa competència en la llengua pròpia que tenen els alumnes. (Vegeu el treball d'Auke ZELDENRUST intitulat «Experiències educatives a Frísia».)

6. *Activitats extraescolars*

Es tracta d'un element molt important de cara a la sensibilització tant dels alumnes com dels pares respecte a la llengua pròpia en tant que serveixen per a demostrar la seva utilitat fora de les aules i la seva presència en el teixit social.

Escoli: Seria interessant tenir en compte les experiències d'activitats extraescolars desenvolupades a Eslovènia per part de les associacions juvenils que, cada any, organitzen durant el curs acadèmic diversos concursos i trobades per a joves estudiants on s'atorguen premis de declamació, teatre, cinema, periodisme, literatura, música, etc. Val a dir que aquestes iniciatives reuneixen cada any nombrosos alumnes, pares i mestres que se senten tots implicats en les activitats extraescolars relacionades amb la llengua. (Vegeu el treball d'Alenka KOZINC intitulat «Els concursos com a mitjà per a estimular l'interès per a la llengua», i el d'Iñaki MARKO «Experiències extraescolars i normalització lingüística a Euskadi»)

7. *Universitats*

Caldria incidir particularment en els estudiants al·lòfons (tant castellanoparlants com estrangers) que freqüenten les aules de les universitats catalanes per tal de facilitar la seva integració lingüística al centre i a la cultura i llengua del país.

Escoli: És particularment recomanable la política lingüística duta a terme a les universitats israelianes. La integració dels estudiants estrangers (els quals representen gairebé el 20 % de la població universitària israeliana) es fa progressivament: durant el primer curs es permet als alumnes fer els exàmens en anglès o en la seva llengua materna si hi ha un professor del departament que la domina. Després, la participació en els ulpanim universitaris especials els permetrà assolir el nivell d'hebreu necessari per a superar l'examen de llengua obligatori per a obtenir el títol de Bachelor atorgat després del tercer curs. Val a dir que el nivell d'hebreu exigint varia segons les facultats i departaments i que la integració de l'estudiant es veu facilitada, a més a més, per classes de repàs, facilitats en les proves d'examen (més temps per a realitzar-les) i accés a bibliografia addicional multilingüe. (Vegeu el treball de Tessa CALDERS intítulat «Política lingüística d'Israel envers l'estudiant universitari forà».)

5. Departament de Cultura

1. Teatre amateur. Actualment, al voltant del 80 % de les actuacions es fan en castellà. Caldria estimular la projecció del teatre català en aquestes companyies, a través de concursos, premis, campanyes, etc., o bé fer traduccions de les obres que, previsiblement, poden representar-se per part d'aquestes companyies. També caldria fer el màxim perquè tots els premis literaris incloguessin un premi de teatre.

2. Cinema. Cal estimular els doblatges en català.

3. Premsa. Caldria fomentar la publicació de revistes, des del tipus «Hola» fins a «El Mueble», incloent-hi les de decoració, pares, moda femenina i masculina, gastronomia, medicina,... Tampoc no podem deixar de banda els fascicles i col·leccions diverses. Caldria mirar d'estendre col·laboracions amb TV3 com la que va donar origen a la publicació dels llibres de «Curar-se en salut».

4. Caldria estimular la producció i promoció del llibre en català mitjançant la creació d'un Consell del Llibre català que funcionés en tant que organisme dependent de l'Administració i que treballés en estreta col·laboració amb editors i llibreters.

Escoli: Una experiència interessant en aquest àmbit és la del Cyngor Llyfrau Cymraeg o Consell del Llibre Gal·lès (Welsh Books Council), el qual promou i produeix llibres i revistes en gal·lès. Cal destacar principalment els canals de promoció i publicitat del Consell:

1) Presentació de llibres arreu del país i sessions literàries amb els autors (semblants a la recent iniciativa de l'«Escriptor del mes».

2) Club del llibre infantil i juvenil, que compta amb més de 8.000 membres i més de 27.000 llibres venuts el 1988.

3) Mostres de llibres itinerants.

4) Campanyes i concursos literaris a les escoles.

(Vegeu el treball de García RAFFI «Promoció del llibre en gal·lès».)

En aquest sentit, també cal destacar la promoció del llibre que es du a terme a Bulgària, on els lectors disposen d'una extensíssima i molt nodrida xarxa de biblioteques arreu del país (més de 10.000 biblioteques amb un total de més de 94 milions de volums), i on la política editorial endegada pel govern permet la publicació anual de més de sis llibres per habitant. Ara bé, cal tenir en compte que aquesta experiència és difícilment aplicable a Catalunya donada la dissemblança de sistemes polítics i econòmics dels dos països. (Vegeu el treball d'Alfons OLIVARES «Política de promoció del llibre en búlgar».)

5. Caldria organitzar anualment un festival cultural multidisciplinari de la joventut que es convertís en una plataforma de promoció i llençament per als joves artistes i intel·lectuals catalans.

Escoli: Aquesta iniciativa ja s'està duent a terme amb molt d'èxit a Irlanda (Slógadh) i Gal·les (Eisteddfod), on anualment les diverses associacions de defensa de la llengua orga-

nitzen, amb el suport de l'Administració i de patrocinadors privats, un festival de la joventut on els joves del país concursen en àmbits tan diversos com ara la literatura, la cançó, la dansa, el teatre o les noves tecnologies. Val a dir que, any rera any, aquests festivals concentren enormes quantitats d'assistents, i suposen una plataforma de projecció immillorable per als joves artistes, intel·lectuals i creadors irlandesos i gal·lesos, a la vegada que serveixen de promoció a la llengua nacional. (Vegeu el treball de Dónall O'RIAGÁIN «Defensa de l'irlandès amb l'ajuda d'associacions privades sense finalitat de lucre».)

6. Mitjans de comunicació i comunicologia. El Departament de Cultura podria organitzar, en col·laboració amb TV3, TVE2 i els altres mitjans de comunicació de masses, uns cursos de català fàcil per als al·lòfons i estudiants de català seguint noves metodologies que han demostrat la seva validesa en altres països on ha calgut esmerçar grans esforços per a recuperar i/o normalitzar la llengua (Israel) o que han aconseguit grans quantitats d'al·lòfons (cas dels immigrants turcs a la República federal d'Alemanya).

Escoli: L'experiència israeliana cobreix els camps de la premsa, ràdio i televisió. Pel que fa a la premsa, existeixen periòdics d'informació general redactats en una llengua més fàcil, col·loquial i assequible que no pas l'hebreu oficial de manera a facilitar la lectura i comprensió dels estudiants d'hebreu dels Ulpànim i dels immigrants nousvinguts.

El segon canal de ràdio emet cada dia un programa en hebreu fàcil que empra un vocabulari bàsic de 1.000 paraules i inclou un butlletí de notícies. La televisió israeliana emet diàriament emissions didàctiques en hebreu fàcil que segueixen sempre la mateixa estructura: cada sèrie consta de 19 capítols independents de 1/2 hora, que es repeteixen cinc cops per setmana durant cinc setmanes. L'originalitat del programa rau en l'argument dels capítols, el qual gira al voltant d'un protagonista que recorre el país en busca d'aventures. El telespectador queda tan immers en la trama argumental, que de tant en tant un presentador li recorda que està aprenent un idioma! (Vegeu el treball de Tessa CALDERS «Mèdia en hebreu fàcil a Israel».)

Pel que fa al cas de l'Alemanya federal, la Westdeutscher Rundfunk (WDR) emet, en col·laboració amb altres estacions radiofòniques regionals, un programa de llengua alemanya per als treballadors estrangers, dirigit principalment al col·lectiu de treballadors turcs. El contingut del programa tracta dels problemes quotidians que han d'afrontar els joves immigrants i de les solucions que s'hi poden aportar, tot utilitzant una llengua senzilla. Alguns fragments de la conversació són traduïts al turc per tal de facilitar la comprensió dels oients i crear un màxim grau d'identificació entre aquests i les persones que parlen per la ràdio. Val a dir que cada emissió constitueix una unitat completa de manera que els oients poden començar el curs quan volen. (Vegeu el treball de Montserrat ROSÉS «Alemany per a joves turcs. Un programa radiofònic a la RFA».)

7. Potser fóra bo intentar integrar-se dins un projecte d'agència de notícies i d'informació que aglutinés les diferents nacions sense Estat d'Europa de manera a facilitar l'intercanvi de notícies entre aquestes.

Escoli: Aquest suggeriment es basa en un projecte de Ned Thomas a fi i efecte de crear una agència de notícies de les diferents nacions europees sense Estat. La proposta defineix una agència que tindria la seva seu central a Brussel·les i que treballaria en estreta col·laboració amb l'Oficina europea per a llengües minoritzades (EBLUL). Es tractaria de potenciar els mitjans de comunicació de cada nació (principalment les ràdios i les televisions) de manera a obtenir un flux d'informació recíproc en la llengua originària de cada nació i traduït posteriorment a la llengua de la nació receptora. El contingut informatiu vindria definit, principalment, per activitats culturals, juvenils, de mutu coneixement entre les nacions adherides al projecte i d'intercanvi de productes culturals (música, programes de ràdio i televisió, etc). El projecte proposa contractar joves estudiants de periodisme que es trobin ampliant estudis a Brussel·les i que provinquin de les nacions implicades en el projecte. (Vegeu el treball de Ned THOMAS «Xarxes d'informació i comunicació per a les llengües minoritàries de la CE».)

6. Departament de Sanitat i Seguretat Social

1. Fóra necessària una campanya de sensibilització del col·lectiu dels metges ja que aquest grup professional es mostra bastant reaci a col·laborar en qualsevol altre aspecte que no sigui l'estrictament «professional». El Departament podria començar col·laborant amb el Col·legi Oficial de Metges en l'edició de lèxics especialitzats.

2. Caldria insistir en la formació en català (tant pel que fa al material —apunts, llibres, manuals, bibliografia— com a les classes) dels estudiants de Medicina i Farmàcia, ja que això facilitaria la seva actuació professional en català.

En aquest sentit convindria que el Departament establís contactes amb la DG d'Universitats i els degans de les facultats implicades per tal de crear una comissió que s'encarregués de dur a terme el projecte.

3. Seria convenient que el Departament actués per la via legal sobre els laboratoris, almenys pel que fa als prospectes dels medicaments, ja que d'això depèn, en bona part, la normalització lingüística de les farmàcies en la mesura que la presència del català no depèn estrictament dels farmacèutics sinó en l'aspecte oral.

4. Institut Català de la Salut. Existeix una xarxa pròpia d'inspecció d'hospitals i ambulatoris que podria vetllar per l'ús del català tot i les nombroses dificultats d'actuació. Aquesta xarxa podria veure facilitada la seva tasca gràcies a la propera creació del Servei Català de la Salut, el qual s'encarregarà de la coordinació entre tots els hospitals dependents de les diferents Administracions.

7. Departament de Política Territorial i Obres Públiques

1. Atès que els ports «comercials» són concessions de la Generalitat, caldria mirar d'exigir-hi la presència del català. Es tractaria, concretament, de normalitzar les empreses de serveis dels ports esmentats, com ara bars i restaurants, clubs nàutics, llotges de peix, etc., mitjançant una campanya de sensibilització no coactiva tot aprofitant el material ja publicat per distintes Direccions Generals.

2. Les empreses consultores encarregades de redactar projectes i realitzar estudis pel Departament estan obligades per decret a presentar la seva documentació en català. Convindria potenciar la seva tasca amb unes mesures complementàries destinades a:

- 1) facilitar-los l'organització de curssets per al seu personal.
- 2) establir un servei de consultes terminològiques en col·laboració amb el TERMCAT.

8. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

1. Si el català tingués un status de llengua de treball a la CEE, no caldria emprar el castellà als impresos que s'hi envien (actualment els impresos són bilingües) i, per tant, podrien ser enviats als destinataris només en català.

2. Normalitzar l'ús del català a les Fires que depenen de Fira de Barcelona representaria un avenç important ja que s'adrecen a sectors industrials i comercials de forta incidència social i econòmica a Catalunya. Concretament, l'EXPOAVIGA que se celebra a Barcelona és la segona fira més important d'Europa en temes agroalimentaris i té, doncs, una extraordinària incidència professional.

9. Departament de Treball

1. Col·laboració amb empreses informàtiques per a traduir els manuals de consulta, programes, etc.

Escolí: Caldria tenir presents les recomanacions suggerides des del Centre de Divulgació de la Informàtica en el sentit de promoure accions per a un únic codi estàndard que representi els caràcters catalans, crear un corrent d'opinió per a establir una demanda de productes informàtics en català, establir un pla d'actuacions per a aplicacions informàtiques progressives en català, preveure el reconeixement oficial als fabricants de hardware i software que hagin catalanitzat els seus productes, així com als centres d'ensenyament i, finalment, publicar llibres i manuals en català. (Vegeu el treball del Centre de Divulgació de la Informàtica «El català i la informàtica».)

2. En el marc de la col·laboració amb les Universitats.

— Elaboració de vocabularis específics

— Impartició de cursos de català complementaris als ensenyaments de català universitaris fins que s'assoleixi un nivell en el qual tot l'ensenyament sigui en català (vegeu també el punt 7 del Departament d'Ensenyament i el seu escolí referent a la situació lingüística a les universitats israelianes). Aquests cursos també hauran de basar-se en l'estudi de terminologia específica que correspongui als futurs camps de treball dels estudiants.

3. En el marc de la col·laboració amb gremis i organitzacions empresarials:

— Impartició de cursos de català als treballadors que tenen un contacte freqüent amb el públic (per exemple, en el gremi d'hostaleria).

— Incorporació de l'ensenyament del català als cursos de formació ocupacional impartits per la Direcció General d'Ocupació.

4. En el marc de la col·laboració amb els sindicats:

— Estendre el coneixement i l'ús del català en els àmbits sindicals en general.

— Traducció al català dels convenis col·lectius referents als àmbits de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Escolí: Cal citar els serveis de normalització lingüística recentment creats als dos sindicats majoritaris a Catalunya, CC OO i UGT. (Vegeu els treballs de Joan B. RAMOS sobre el servei de normalització de CC OO i de Joan GUÀRDIA sobre el servei de normalització lingüística d'UGT.)

5. Respecte a l'àmbit cooperatiu:

— Organitzar cursos de català per als membres de les cooperatives, societats anònimes laborals i mutualitats no integrades en el sistema de la Segureta Social.

— Idem respecte al personal de les guarderies infantils laborals.

— Seguiment de la documentació presentada per les mutualitats de la previsió social de Catalunya per a verificar que tota sigui en català.

10. Departament de Justícia

1. Fóra bo emprendre la difusió de material imprès als professionals i al públic en general des del Departament de Justícia com ara el fullet «El català a l'Administració de Justícia». D'altra banda, caldria que les publicacions del Departament dirigides exclusivament als professionals els estimuessin a promoure l'ús del català en la relació amb els clients o amb l'Administració.

2. Caldria emprendre una campanya de sensibilització general de la població envers la problemàtica de l'Administració de Justícia, ja que tothom ha de passar en un moment donat per les oficines d'algun negociat (partides de naixement, defuncions, casaments, etc).

3. Convindria organitzar uns cursos de català per als grups professionals dependents de l'Administració de Justícia, aprofitant l'actual ambient favorable a la plena igualtat entre el castellà i el català, ja que encara hi ha un gran desfasament entre d'una banda l'ús oral informal on el català ja té una certa presència i, de l'altra, l'ús oral formal i l'ús escrit on el català continua essent ultra minoritari. De més a més, els pocs progressos en el camp de la normalització lingüística es redueixen a indicacions exteriors i als impresos.

4. Seria necessari vetllar per la formació dels advocats de manera que la seva formació universitària fos en català, la qual cosa implica un esforç ingent en la redacció i publicació de material com ara manuals i apunts. Convindria completar aquesta iniciativa amb la potenciació de beques perquè els estudiants catalans s'orientessin cap a carreres judicials. Es fa, doncs, necessària la col·laboració amb el Col·legi d'Advocats i l'Escola d'Administració Pública.

5. Caldria establir una estreta cooperació entre els diferents Gabinetes Jurídics dels Departaments a fi i efecte de manipular els mateixos lèxics.

6. Caldria incidir en la normalització lingüística d'alguns col·legis professionals, ja que sembla que, si bé la situació general sembla anar millorant lentament, encara hi ha alguns col·legis on el procés de normalització no sembla haver començat.

Escolli: és recomanable seguir les conclusions del treball de Miquel Strubell sobre el català als col·legis professionals, d'entre les quals podríem destacar les següents:

1) el Col·legi d'Advocats de Lleida i el d'Agents de Duanes de La Jonquera són dels més endarrerits en el procés de normalització lingüística.

2) el Col·legi d'Advocats de Barcelona i el de Notaris de Catalunya no han contestat l'enquesta, la qual cosa implica que no disposem de cap dada pel que fa a aquests dos importants col·lectius.

3) caldria actuar amb urgència en els col·lectius següents: advocats, procuradors, notaris i administradors de finques.

4) cal tenir en compte la influència castellanitzadora de les relacions dels col·legis amb les altres Administracions que no són la Generalitat.

11. Departament d'Indústria i Energia

1. Promoció del català a les empreses noves. El CIDEM, organisme oficial dependent de la Generalitat, promou la creació o implantació de noves empreses. Per això, es tracta d'un organisme amb possibilitats d'actuar de forma important sobre la normalització lingüística del món empresarial, especialment el més nou, ja que podria incloure destacadament l'aspecte lingüístic dins el seu camp d'actuació.

2. Promoció del català a les empreses en general. La Direcció General d'Indústria té la missió d'ajudar sectors econòmics deprimits, concedir subvencions i, en general, mitjançant les formes adients, ajudar l'empresariat (formació, conferències, edicions, programació i anàlisi industrial, etc). En aquest marc, es podria mirar de fer-hi més present la qüestió de l'ús lingüístic (etiquetatge, publicitat, documentació, personal).

Escolli: Són particularment interessants les experiències dutes a terme a Flandes i al Quebec per a implantar i/o estendre l'ús de la llengua oficial minoritzada a les empreses.

A Flandes, el gruix de la legislació referent a la llengua dins l'empresa es concentra en dos

textos legals: la Llei del 2 d'agost de 1963 i el decret del 19 de juliol de 1973, el segon complementant les mancances de la primera. Ambdós textos vénen a definir la protecció dels treballadors i de la llengua en la comunitat cultural on s'apliqui el text legal, i aporten un nou i interessant concepte de seu de producció com a unitat tècnica empresarial de certa independència respecte a la seu social. (Vegeu el treball de F.X VILA «El decret sobre l'ús de la llengua en les empreses i en les relacions socials a Bèlgica».)

3. Lèxics especialitzats. Caldria impulsar l'edició dels lèxics tècnics necessaris perquè el Laboratori d'Assaigs i Investigacions pogués treballar emprant degudament el català en les seves tasques. Dins el mateix camp del corpus lingüístic, també caldria fer la traducció dels Reglaments de baixa tensió.

4. Fira de Barcelona. La DG de Promoció comercial i el COPCA (Consorti autònom) treballen en el seguiment de les fires de productes industrials, l'exportació i subvenció a empreses, el seguiment del compliment de la normativa legal en fires, etc. Les fires de Catalunya tenen una presència del català pràcticament normalitzada, llevat de la de Barcelona, amb totes les seves prolongacions de salons monogràfics, els quals tenen una projecció prou coneguda.

12. Departaments de Comerç, Consum i Turisme

1. Caldria subvencionar els comerços que utilitzin el català en els seus aparadors i rètols de façana.

2. Seria interessant que els inspectors fessin, com a complement a la seva tasca, un seguiment de l'ús del català als establiments per a poder elaborar unes estadístiques que ens informin sobre les raons de l'ús o no ús del català en cada cas, ja que si bé la majoria de comerciants afirma adreçar-se en català al client, quasi tots canvien de llengua si el client contesta en castellà. (Vegeu el treball de Miquel STRUBELL sobre «El català en el món de l'empresa».)

3. Potser convindria crear una targeta de crèdit i identificació específica de la Generalitat per als establiments que usin el català.

4. Fóra bo insistir en la qüestió de l'etiquetatge dels productes ja que si bé sembla que hi hagi una actitud majoritària favorable al català, la majoria dels botiguers i fabricants continua retolant i etiquetant en castellà. El mateix comentari val per a factures, albarans, documentació, segells de goma, papers d'embalatge, bosses de propaganda, etc.

5. Pel que fa al turisme, es podria publicar una guia d'aprenentatge ràpid del català (guies tipus Berlitz de «català en 15 dies»).

6. Caldria publicar un compendi de frases corrents en diversos idiomes traduïdes al català de cara als turistes i als visitants castellanoparlants. D'altra banda, fóra bo fer arribar aquest minidiccionari a tots els turistes que visitin Catalunya.

7. Caldria subvencionar l'ús de cartes de restaurants i de l'altra documentació (factures, rebuts, albarans) en català (podria ser una disposició necessària per a poder segellar la carta).

8. Seria interessant establir una experiència pilot en un municipi amb vocació turística que consistís a oferir als turistes una guia de comerços triats prèviament entre els que empren el català i un descompte als que portin la guia lliurada, el qual podria ser en forma de bons, per exemple.

9. Traducció de les disposicions obligatòries als hotels.

10. Promoció dels rètols en català als hotels.

11. Seria necessari incloure el català a les escoles d'hostaleria, tant privades com oficials.

13. Departament de Benestar Social

La DG d'Acció Cívica té un ventall força ampli de treball. Té una doble via d'actuació pròpia: campanyes sectorials i les oficines de Benestar Social (unes 40). Fóra bo establir uns canals de col·laboració entre aquesta DG, la DG de Política Lingüística i els ajuntaments dels municipis afectats per tal d'incidir en la normalització lingüística, social i cultural dels barris amb gran majoria de població al·lòfona, tant mitjançant els canals propis de la DG d'Acció Cívica suara esmentats com actuant conjuntament amb els diversos tipus d'associacions que actuïn en el municipi en qüestió, com ara associacions de veïns, centres cívics, casals de joves, organitzacions de voluntaris, grups de teatre, folklòrics, esportius, etc.

Tot i que es tractaria d'un nivell d'actuació més restringit, també fóra bo establir una col·laboració amb la DG d'Afers Socials i l'ICASS, que duen a terme, respectivament, la planificació i l'actuació sobre col·lectius socials amb handicaps que afecten la seva actuació social (tercera edat, drogadictes, infància abandonada i maltractada, etc.).

Consideracions finals

La lectura dels diferents estudis encarregats i/o ressenyats per l'Institut de Sociolingüística ofereix unes indicacions molt clares sobre alguns dels àmbits en què el procés de normalització lingüística ha incidit més poc fins el moment, bé per una poca pressió social i/o institucional, bé per una impermeabilitat davant aquestes pressions.

1. El català a Catalunya, un cas no parangonable

Dels estudis sobre la realitat sociolingüística d'altres comunitats de llengua minoritzada o de demografia mitjana, podem concloure que no hi ha cap model comú de política lingüística que sigui aplicable a tots els casos, perquè els marcs de referència i les situacions difereixen força del nostre cas. A Bèlgica i a Suïssa, per exemple, l'estat assumeix profundament la pluralitat lingüística de la població i garanteix no només l'aplicació del criteri de territorialitat per determinar l'oficialitat lingüística (excepte en el cas de Brussel·les), sinó també una estricta imparcialitat lingüística. Al Canadà, on l'equilibri entre el francès i l'anglès, a nivell federal és més formal que real, la situació política actual és tan confusa i incerta que sembla arriscat que la Generalitat de Catalunya en pugui prendre model, tot i que l'experiència de francització de les empreses del Quebec resulta força interessant. Al País de Gal·les, el suport institucional ha arribat molt tard a una comunitat profundament trasbalsada pels corrents immigratoris d'anglòfons d'antany. El mateix podríem dir de la República d'Irlanda, on la situació del gaèlic irlandès es veu més i més confinada a les zones més occidentals del Gaeltacht, demogràficament i econòmicament deprimides. Un cop dit això, i tal i com acabem d'insinuar en el cas del Quebec, és veritat també que hem trobat força iniciatives de gran interès. Les solucions imaginatives als problemes lingüístics presenten una gran diversitat i fan que la lectura del volum 4 d'aquest estudi sigui rica i profitosa.

A més, sempre hem de tenir present que som una part d'una comunitat lingüística més extensa, i que moltes de les iniciatives empreses en una de les regions podrien ser extensibles a la resta, amb el consegüent augment de rendibilitat i eficàcia. En aquest sentit, voldríem destacar iniciatives com els tractats lingüístics del Consell Nòrdic (organisme supranacional integrat per Islàndia, Noruega, Suècia, Finlàndia i Dinamarca), la cooperació transfronterera establerta en matèria lingüística i ètnica entre els països de la comunitat Alps-Àdria (Àustria, Itàlia i Iugoslàvia, Hongria i R. F. d'Alemanya), o el cas únic que representa el Tractat d'Unió Lingüística entre Flandes i els Països Baixos, en el sentit que representa un cas especialment rellevant de delegació voluntària d'algunes competències polítiques en matèria lingüística i cultural de dos estats sobirans a un organisme supranacional.

2. L'exercici dels drets lingüístics i els intermediaris lingüístics

Volem destacar uns àmbits en què són limitats, de fet, els drets lingüístics dels ciutadans, punt clau, creiem, de qualsevol política lingüística.

La limitació ve donada en la majoria dels casos, per la inexistència d'opcions disponibles en llengua catalana quant a l'oferta comercial i també, en altres casos, per la prohibició o repressió —latent o patent, legal o social— d'utilitzar el català.

Moltes de les opcions lingüístiques són, en la pràctica, fruit d'una cadena de decisions preses per un o més intermediaris en nom del fabricant-productor o del ciutadà-consumidor. Ens referim a algunes professions, com per exemple la dels notaris, els advocats, els gestors administratius, els distribuïdors i exhibidors de pel·lícules. En cadascun d'aquests casos cal una intervenció decidida per part de la Generalitat per canviar una tònica totalment condicionada per la inèrcia i la falta de competència idiomàtica i, només ocasionalment, per consideracions de tipus ideològic. Aquesta intervenció ha d'incloure l'elaboració i posterior divulgació d'estudis sobre diferents aspectes sociolingüístics: la competència idiomàtica de la població, la preferència lingüística dels diferents estrats de la població (com ara l'enquesta sobre les actituds entorn de l'ús del català en el món del comerç, feta per ECO el 1986), etc.

A més, proposem que es fomenti la creació d'un centre lingüístic internacional, amb el suport de la Comunitat Europea, que resolgués tots els problemes lingüístics derivats de la desaparició de les duanes europees el 1993, i la consegüent intensificació de les relacions empresarials i comercials. Aquest centre hauria de comptar amb un ampli patronat i vehicularia a través del català totes les peticions de traducció de textos. Per tant, tindria un abast superior a l'únic organisme comparable del qual tenim notícia: el Centre Linguistique de l'Entreprise, del Quebec.

Cal tenir present, però, que fins i tot els intermediaris tenen a la vegada els seus propis intermediaris, per exemple, el notari i el gestor comercial tenen administratius treballant en el seu despatx, i no hi ha cap raó per no cobrir les vacants i els nous llocs de treball amb persones lingüísticament qualificades.

Un dels intermediaris on convé incidir més són les empreses de selecció de personal. Hem detectat una molt bona predisposició entre comerciants respecte a la conveniència que el personal que atén el públic sigui bilingüe. Per això, creiem que una iniciativa en aquest camp tindria certes garanties d'èxit.

Un altre àmbit amb un elevat poder multiplicador és el de les impremtes.

Un tercer àmbit on caldria incidir i que ha estat contemplat des dels nostres estudis és el de la cançó en català. Hem detectat greus problemes estructurals que només es podran resoldre amb una decidida actuació institucional que comença a donar els seus fruits a la televisió gràcies a la nova política de TV3. Si no és així, serà pràcticament impossible que els nous autors i grups arribin a fer impacte en el mercat català.

Altres àmbits on els drets lingüístics no poden ser exercits amb prou solidesa són la informàtica (tot i que hi ha un creixent catàleg de programes de software en català) i als cinemes, on el doblatge de pel·lícules estrangeres es fa en castellà en quasi tots els casos.

3. La defensa dels drets lingüístics i la sensibilització popular

Hem vist com en diferents situacions, la pressió popular pot fer evolucionar ràpidament l'estat de la qüestió. Aquest ha estat el cas amb les campanyes de «català a l'escola», «el català llengua oficial», «som una nació» i d'altres.

Ens trobem ara amb un grau de sensibilitat popular relativament baix, sobretot a l'àrea de Barcelona, la qual cosa fa que les iniciatives noves per introduir productes catalans tinguin greus problemes per consolidar-se: revistes, programes de software, distribuïdora de productes etiquetats en català, etc.

Per tant, creiem que seria oportuna una progressiva sensibilització dels consumidors respecte a aquest tema. En els darrers anys hi ha hagut diferents exemples d'iniciatives ciutadanes reeixides per aconseguir un ús lingüístic digne per part d'ajuntaments, empreses i altres institucions, entitats i organitzacions. Per això, proposem ajudes a les organitzacions de consumidors de Catalunya i altres entitats cíviques que puguin fer créixer aquesta sensibilització.

4. Les forces del mercat i la manca de materials en català

Uns materials no disponibles en versió catalana, o en tot cas, disponibles en quantitat escassa, i que són de gran importància perquè fan de pont entre el ciutadà i una professió, són els llibres de text de nivell universitari i les revistes tècniques. Atès que es tracta de publicacions d'una difusió limitada que s'ofereixen a una comunitat lingüística que és a la vegada relativament reduïda i funcionalment bilingüe (en castellà i anglès o francès), seria necessària la creació d'un sistema de finançament des de les institucions per encoratjar iniciatives de publicacions en aquest sentit.

Un altre cas que ja hem insinuat abans és el món del cinema i del videoclub, on l'absència del català és gairebé total. La situació contrasta sorprenentment amb el nombre molt elevat de pel·lícules doblades al català per TV3 i, en menor grau, per TVE. En el primer cas s'ha superat el miler de títols. Hi ha, doncs, material per furnir els videoclubs de títols en català, si es negocien els drets de comercialització amb les distribuïdores.

De vegades, els productes hi són però tenen molt poca transcendència dins un mercat controlat per grans interessos. Per tant caldria crear uns canals específics per promoure, amb accions publicitàries, aquests productes. Algunes de les cultures que hem estudiat tenen canals d'aquest tipus. Els ajuts per a cada producte serien temporals, i concedits, bé genèricament, bé mitjançant un procediment transparent de selecció.

5. Un sector prioritari: el jovent

Els estudis censals i les dades del Departament d'Ensenyament indiquen clarament que el sistema educatiu de Catalunya està formant joves capaços d'expressar-se correctament en català en percentatges molt elevats.

Al mateix temps, hem vist com diferents països amb llengües minoritzades dediquen grans esforços a introduir la llengua a través de múltiples activitats i productes, al marge del sistema escolar. A l'hora de perseguir l'objectiu de catalanitzar la informació lingüística que envolta la promoció dels productes comercials, és absolutament necessari insistir en els productes adreçats al públic infantil i juvenil: les joguines, els jocs didàctics, els llibres, els programes infantils i juvenils de televisió i ràdio, els còmics, etc.

Aquest tema és doblement important ateses les diferències intergeneracionals que hem observat en els treballs sobre el món metropolità. La primera generació d'immigrants, tot i tenir actituds positives envers la normalització lingüística en abstracte, no l'assumeix com a objectiu propi, sinó més aviat com un objectiu que ha d'assolir la generació dels fills (però no mitjançant un intent de canviar els hàbits lingüístics domèstics). En aquest sentit, és notable el grau d'acceptació dels programes d'immersió lingüística per a infants de llengua familiar castellana a les escoles públiques de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Recomanem que alguns tècnics de planificació lingüística visitin els diferents eistedfodau festivals culturals gal·lesos i els seus equivalents irlandesos (Slógadh), per tal d'estudiar la viabilitat de fomentar la creació de festivals multitudinaris com aquests a Catalunya. Creiem que és important que els joves catalanoparlants tinguin el sentiment de pertànyer a una comunitat lingüística en renovació constant i amb moviments creatius propis. Els fenòmens esportius a part, les úniques manifestacions multitudinàries i participatives vigents a Catalunya són fires mimèticament basades en tradicions andaluses.

Hi ha encara més motius per concentrar els esforços en el jovent. Estudis recents(*) han demostrat que els canvis lingüístics entre gent d'origen lingüístic castellà es produeixen sobretot entre els 13 i els 16 anys. Cal, doncs, facilitar la creació de marcs en què joves d'aquestes edats tinguin l'oportunitat d'adoptar el català com a llengua d'ús social i de comunicació.

(*) O'Donnell, Paul E. Recruitement tactics across ethnolinguistic barriers: «catalans» and «castellans» (1990), paper llegit al VIè Col·loqui de la North American Catalan Society, Vancouver, maig 1990

6. La responsabilitat dels departaments de la Generalitat i de la societat

També hem volgut insistir sobre l'abast molt ampli del procés de normalització lingüística i, per tant, sobre la necessitat inexcusable dels diferents departaments de la Generalitat d'assumir tasques de normalització lingüística respecte al sector o sectors respectius en els quals tenen competències. Hem disposat un breu repàs d'algunes de les actuacions que els nostres informants han proposat.

En aquesta mateixa línia considerem important i urgent que es creï un consell assessor de política lingüística amb representants no només dels estaments més estretament lligats al tema lingüístic (Institut d'Estudis Catalans, universitats, Grup Català de Sociolingüística, etc.) sinó també, i de més a més, de les organitzacions col·legiades més importants del país, entre les quals haurien de figurar les organitzacions professionals, municipals, sindicals, empresarials i de comunicació més importants. A banda d'això, proposem que els diferents governs de la resta del domini lingüístic tinguin la possibilitat d'enviar-hi observadors.

7. La necessitat de conèixer a fons la realitat sociolingüística

Considerem que els treballs encarregats amb motiu d'aquest informe haurien de ser revisats i ampliat periòdicament, d'acord amb un pla de recerca sociolingüística més ampli que la Direcció General de Política Lingüística estudiaria conjuntament amb els vice-rectors universitaris de recerca.

No volem deixar de comentar la conveniència de facilitar mitjançant ajudes econòmiques, el perfeccionament professional de les persones que es dediquen a la recerca i a la docència en aquest camp. L'Institut de Sociolingüística canalitzaria les ajudes a aquestes persones.

Quant a les àrees prioritàries d'estudi, voldríem destacar-ne algunes, que es desprenen dels estudis ja realitzats per l'Institut de Sociolingüística Catalana. Paral·lelament, però, caldria disposar d'estudis de prospectiva en terrenys no lingüístics principalment econòmics, demogràfics, tecnològics i empresarials, entre els quals destaquem els següents:

- Repetició d'estudis fets fa un mínim de quatre anys, introduint-hi les mínimes modificacions imprescindibles en el disseny, per estudiar l'evolució de la situació sociolingüística.
- Estudis sobre els usos lingüístics en diferents àmbits de la societat (grups socials i ocupacionals);
- Estudi sobre els hàbits d'ús lingüístic de la població.
- Estudis sobre les causes de l'adopció del català com a llengua habitual entre una mostra representativa de persones d'origen lingüístic no català.
- Estudis sobre l'avaluació socio-psicològica de l'ús del català en situacions interpersonals en què un o més dels interlocutors parlen català.
- Estudis comparats de municipis semblants però amb ritmes diferents d'integració lingüística i social de la població d'origen lingüístic no català.
- Estudis sobre les actituds lingüístiques del jovent de diferents edats.
- Estudis sobre els coneixements, hàbits i usos lingüístics dels matrimonis entre persones de diferent llengua habitual.

8. Donar a conèixer la realitat a fora

Encara que no sigui una acció que tingui com a efecte directe un augment en la presència del català a Catalunya, creiem molt interessant que es facin accions curosament dissenyades perquè la realitat sociolingüística del nostre país sigui coneguda per professionals i directius de fora de Catalunya, les decisions lingüístiques dels quals tenen un gran impacte, positiu o negatiu segons els casos, per a la llengua catalana. Totes les dades indiquen que la catala-

nització del món comercial depèn només en una ínfima part de qüestions ideològiques, i que només es farà en la mesura que la llengua catalana sigui tinguda en compte a l'hora de dissenyar accions comercials i estratègies de marketing.

Lligat al mateix objectiu, creiem prioritari donar a conèixer, mitjançant unes Jornades Internacionals, la praxi de la política lingüística actual. Aquestes Jornades es farien amb especialistes convidats d'arreu del món, i tindrien un caire eminentment pràctic: es veuria sobre el terreny el funcionament de mitjans de comunicació, centres d'ensenyament, serveis lingüístics, etc., a més de la presentació de dades prou significatives sobre la situació sociolingüística i el marc legal i les polítiques lingüístiques a Catalunya.

Llista dels autors i col·laboradors

AGUILERA, Montserrat (Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística)
AMAT, Oriol (professor EADA)
ARENAS, Joaquim (cap del SEDEC/Dept. d'Ensenyament)
ARGEMÍ, Aureli (secretari general del CIEMEN)
ARGENTÉ, Joan (Dept. de Lingüística, UAB)
AYMÀ, Josep M. (Direcció General de Política Lingüística)
BASTARDAS, Albert (Dept. de Lingüística, UB)
CABOT, Guillem (Telefònica)
CALDERS, Tessa (Dept. d'Hebraïtiques, UB)
CASAMADA, Pilar (Dept. d'anglo-germàniques, UB)
CASASSAS, Lluís (Dept. de Geografia, UB)
Centre de Divulgació de la Informàtica
COMET, Robert (funcionari internacional)
CORBELLÀ, Joan (Centre d'Investigació de la Comunicació)
COROMINAS, Maria (Centre d'Investigació de la Comunicació)
DE MATEO, Rosario (Facultat de Ciències de la Informació, UAB)
DEVETAK, Silvo (Institute for Ethnic Studies, Ljubljana, Eslovènia)
ESTEVA, Claudi (Dept. d'Antropologia, UB)
FLAQUER, Lluís (Dept. de Sociologia, UAB)
FURER, Jean-Jacques (Fundaziun Retoromana Placi e Spescha, Ziguau, Suïssa)
GARCIA RAFFI, Josep Vicent (professor d'institut)
GASULLA, Carles (publicista)
GIFREU, Josep (Facultat de Ciències de la Informació, UAB)
GRILEY, Yvonne (Direcció General de Política Lingüística)
GRÜNTAL, Tiin (Universitat d'Hèlsinki, Finlàndia)
GUÀRDIA, Joan (Servei de Normalització Lingüística de la UGT)
GÜELL, Antoni M. (professor ESADE)
HAVU, Jukka (Universitat d'Hèlsinki, Finlàndia)
HVALA, Katja (Departament d'Ensenyament Escolar d'Eslovènia, Ljubjana, Eslovènia)
JACAS, Oleguer (publicista)
JONES, Bryan (director del Mudiad Ysgolion Meithrin, Gal·les)
KOZINC, Alenka (Departament d'Ensenyament Escolar d'Eslovènia, Ljubjana, Eslovènia)
MANUEL, Carme (especialista en gal·lès)
MARKO, Iñaki (Euskaiazko Kultuaren Barzanea-EKB)
MATEU, Rosa M. (Servei de Llengües i Terminologia, UPC)
MORENO, Antoni (Especialista en estudis discogràfics)
MORENO, Montserrat (especialista en estudis discogràfics)

O'RIAGÁIN, Dónall (European Bureau for Lesser Used Languages, Dublin)
OLIVARES, Alfons (eslavista)
PARÉS, Manuel (vice-rector UAB)
PETITBÒ, Amadeu (Dept. d'Economia política i Hisenda pública, UB)
PIQUERAS, Lluís (Direcció General de Política Lingüística)
PLASTRE, Guy (Commission de la Fonction Publique du Canada, Québec)
PORTA, Jordi (Fundació Jaume Bofill)
PUIG SALELLAS, Josep M. (notari)
RAMOS, Joan B. (Servei de Normalització Lingüística de les CC OO)
RODRÍGUEZ, Guadalupe (Dept. d'Antropologia, University of Chicago, EUA)
ROMAGUERA, Joaquim (expert en cinema)
ROSÉS, Montserrat (Deutsch-Katalanische Gesellschaft, Frankfurt, RF d'Alemanya)
SALVÀ, Iolanda (Gabinet tècnic del Departament de Treball)
SIGUAN, Miquel (Dept. de Psicologia, UB)
SOLÉ, Joan (Direcció General de Política Lingüística)
SOLÉ, Mercè (Direcció General de Política Lingüística)
SOLER, Joan R. (Direcció General de Política Lingüística)
STRUBELL, Miquel (Institut de Sociolingüística Catalana)
THOMAS, Ned (Coleg Prifysgol Cymru, Aberystwith, Gal·les)
TORRES, Àlex (Confederació de Comerç de Catalunya)
VILA, Francesc-Xavier (Llicenciat en Filologia catalana)
WILLEMYS, Roland (Centrum voor Interdisciplinair Onderzoek naar de Brusselse Taal-
toestanden, Vrije Universiteit Brussel, Bèlgica)
ZELDENRUST, Auke (Fryske Akademy, Ljouwert/Leeuwarden, Països Baixos)
ZGUSTOVA, Mònika (traductora i eslavista)

Volum 2: La situació actual de la llengua catalana

Josep M. Carbó, Jordi Carenys, Anna Codina, Meritxell Domènec, Eugènia Farran, Fco. Santiago García León, Carles José Solsona, Josep M. López Mari, Joan Marbà, Eva Mestre, Hèctor Moret, Joan-Carles Noguera, Júlia Serrat.

Volum 3: Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús social de la llengua catalana

Joan Argenté, Albert Bastardas, Jordi Berrio, Emili Boix, Lluís Bonet, Joan Botella, Salvador Cardús, Carles Duarte, Antoni Font, Lluís Jou, Francesc Ligorred, Enric Llarch, Antoni Mirambell, Josep Oliveras, Lluís Payrató, Lluís Riudor, Antoni Sanvicens, Enric Saperas, Joan-Ramon Solé, Marina Subirats, Carme Triadú, Josep M. Vallès, Joan Vergés i Ignasi Vila.

